فضیلت باران

۲

بسم الله الرحمن الرحیم

باران فضیلت: راهنمایی برای مهمترین سفری که در پیش رو داریم

نویسنده:

احمد مرادخانی

ناشر چاپی:

انتشارات قدس رضوی

ناشر دیجیتالی:

مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

فهرست

باران فضیلت: راهنمایی برای مهمترین سفری که در پیش رو داریم

مشخصات کتاب

سرشناسنامه: مرادخانی، احمد، ۱۳۴۰-

عنوان و نام پدیدآور: باران فضیلت: راهنمایی برای مهمترین سفری که در پیش رو داریم / مولف: احمد مرادخانی؛ به سفارش اداره امور فرهنگی آستان قدس رضوی، معاونت تبلیغات و ارتباطات مردمی.

مشخصات نشر: مشهد: انتشارات قدس رضوی، ۱۳۸۹.

مشخصات ظاهری: ۹۶ص؛=۱۷ * ۱۲ س م.

شابک: ۳-۲۴-۵۷۹۴-۶۰۰-۹۷۸

وضعیت فهرست نویسی: فیپا

یادداشت: کتابنامه به صورت زیرنویسی

عنوان دیگر: راهنمایی برای مهمترین سفری که در پیش رو داریم

موضوع: علی بن موسی الرضا(ع)، امام هشتم: ۲۰۳-۱۴۸ ق . آرامگاه - زیارت.

شناسه افزوده: آستان قدس رضوی. اداره امور فرهنگی

شناسه افزوده: آستان قدس رضوی، معاونت تبلیغات و ارتباطات مردمی

رده بندی کنگره: ۱۳۸۹ ۲ب۹د /۲/۲۶۴/ BP

رده بندی دیویی = ۷۶۷۲/۲۹۷

شماره کتابخانه ملی: ۲۱۲۹۸۰۰

ص: ۱

اشاره

امروز کتابخوانی و علم آموزی نه تنها یک وظیفه ملی، که یک واجب دینی است. از همه بیشتر، جوانان و نوجوانان، باید احساسی وظیفه کنند.

مقام معظم رهبری (مد ظله العالی)

پیام به مناسبت آغاز هفته کتاب ۱۳۷۲/۱۰/۴

باران فضیلت

فضایل زیارت امام رضا (علیه السلام)

احمد مرادخانی

باران فضیلت

نویسنده: احمد مرادخانی (استادیار دانشکده علوم انسانی، دانشگاه آزاد اسلامی قم)

تهیه و تدوین: اداره امور فرهنگی آستان قدس رضوی

طراح گرافیک: رضا باباجانی

صفحه آرایی: محمود بازدار

نوبت چاپ: ششم- ۱۳۹۱

شمارگان: ۴۰۰۰۰

ناشر: انتشارات قدس رضوی

شابک: ۳-۲۴-۵۷۹۴-۶۰۰-۹۷۸

چاپ: مؤسسه فرهنگی قدس

نشانی تهیه کننده: مشهد، حرم مطهر، صحن جامع رضوی ضلع غربی اداره امور فرهنگی تلفن ۲۰۰۲۵۶۷-۰۵۱۱ صندوق پستی: ۳۵۱-۹۱۷۳۵

فهرست

مقدمه

اهـل بیـت (علیهم السـلام) گنجـوران دانش انـد. رودهـا و جویبارهـای دانش که مزرعه ی جـان آنـان را در چهـارده قرن اخیر سیراب و شـاداب سـاخته است، از بلنـدای قـامت آسـمانی این کوه نور، سرچشـمه می گیرد. امـام عالمـان و عارفـان علی (علیه السـلام) فرمود: «ینحـدر عنی السـیل و لا- یرقی الی الطیر» آبـادانی و شـادابی دیـارعلم و آگاهی از تلألو فروزنـده ی دانش این خاندان است که پیامبر اعظم (صلی الله علیه و آله وسلم) فرمود: «انا مدینه العلم و علی بابها»،

دانش اهـل بیت (علیهم السـلام) از جنس دریافتنی است نه آموختنی، علم حضوری است نه حصولی و این از آن جهت اسـت که آنان حقیقت علم را با جان آسمانی خویش دریافته اند. حضرت علی (علیه السلام) در وصف عارفان (که خود آن حضرت مولای آنان است) فرمود: «هجم بهم العلم علی حقیقه البصیره و با شروا روح الیقین ».

پیامبر اعظم صـلی الله علیه وسـلم سرسلسـله ی این خاندان نور و روشنایی، هر چند که خود درس ناخوانده و مکتب نرفته برد، امـا پیـام و رسـالت او، تلاوت و خوانـدن، آموختن و فرا گرفتن و علم و آگاهی بود. رسالت او با «اقراء» آغاز شـد و با دانش و بینش که جان های شـیفته را سـرشار می کرد، تداوم یافت. «هو الذی بعث فی الامیین رسولا منهم یتلوا علیهم آیاته و یزکیهم و یعلمهم الکتاب و الحکمه».

او بارسـالت خویش، جان های مرده را از مرداب روزمرگی و ضـلالت ها تا باغسـتان بهشتی حیات و زنـدگی، رهنمون شـد و انسان اسیر در کژراهه ها و پرت گاه های تباهی را به شاهراه

هـدایت و صـراط مسـتقیم فراخوانـد و در تن مرده ی آدمیت روحی دوباره دمید: «اذا دعا کم لما یحییکم» و بار گران جهل و نادانی را از دوش آنان فرو نهاد «لایضع عنهم اصرهم و الاغلال التی کانت علیهم».

و خاندان آن حضـرت نیز که از چشمه ی حیات او سیراب بودند، همانند آن بزرگ، خورشید دانش و آگاهی را در گذرگاه اعصار فرا راه جویندگان دانش و بصیرت، تابان و فروزان نگه داشتند و با بهره مندی از انوار الهی او، مسیر پویندگان را روشن و جان جویندگان را تابناک و سرشار ساختند.

و امروز در عصـر جاهلیت مـدرن نیز، آنچه غبار راه انسان کمال جوی را فرو می نشانـد و راه او را می توانـد روشن کنـد بهره گیری و بـازگشت به سرچشـمه ی همـان دانش و بصـیرتی است که پیـامبر اعظم و خانـدان پاک و مطهر او (علیهم السـلام) به انسان هـدیه کردنـد و شایـد امروز بیش از هر روز و روزگاری، انسان به آنچه پیامبر رحمت و آگاهی برای بشـریت به ارمغان آورده نیازمند و محتاج باشد.

بی تردید کاوش در سرچشـمه های نور اهل بیت (علیهم السـلام) و بازخوانی سیره و آموزه های آن بزرگواران در روزگار ما –ماننـد همه ی روزگـاران – خـدمتی بزرگ به انسـانیت است خـدمتی که فراتر از آن خـدمتی متصور نیست و از این روی بر تمـامی کسـانی که دل آنـان برای انسـان می تپـد فرض است که بـا ژرف اندیشـی و ژرف کـاوی در معارف اهل بیت (علیهم السـلام) گوهرهـای نـاب و آموزه هـای رهـایی بخش این گنجینه های عظیم و الهی را اسـتخراج کننـد و به بشـر تشـنه و جگر سوخته ی عصر حاضر ارائه نمایند. بر حسب وظیفه در جوار بارگاه عالم آل محمد (علیه السلام) برای

تمامی رهروان این راه و تمامی کسانی که در مسیر احیای امر اهل بیت (علیهم السلام) و تعلیم و تعلم معارف و علوم این خاندان مطهر تلاش و کوشش می کنند به ویژه اساتید بزرگوار و گرانمایه ای که در تألیف و تنظیم این مجموعه ارزشمند نقش داشته اند طلب سلامتی و بهروزی می کنیم و توفیق آنان را از درگاه حی علیم خواستاریم.

از زایران عزیز نیز می خواهیم نعمت بی نظیر زیارت پاره ی تن رسول الله صلی الله علیه وسلم را با بهره گیری از اندیشه، کلام و سیره ی آن امام همام به فرصتی برای تامین نیازهای معنوی و فکری خود تبدیل نمایند و با مطالعه آثار ارزشمندی مانند این مجموعه، توشه های سعادت و کمال را برای دنیا و آخرت خرد برگیرند و خدمتگزاران خود، در این آستان مقدس را نیز از دعا فراموش نکنند.

معاونت تبلیغات وارتباطات اسلامی

آستان قدس رضوی

ص: ۱۰

پیشگفتار

[وَلَوْ أَنَّهُمْ إِذ ظَّلَمُواْ أَنفُسَهُمْ جَآؤُوكَ فَاسْتَغْفَرُواْ اللّهَ وَاسْتَغْفَرَ لَهُمُ الرَّسُولُ لَوَجَدُواْ اللّهَ تَوَّابًا رَّحِيمًا](۱)

و اگر آنـان وقتی به خود سـتم کرده بودنـد پیش تو می آمدنـد و از خـدا آمرزش می خواسـتند و پیـامبر [نیز] برای آنـان طلب آمرزش می کرد قطعا خدا را توبه پذیر مهربان می یافتند.

از جمله آداب مسـلمین که از پیامبر اسـلام (صـلی الله علیه و آله و سـلم) به ارث رسیده است، زیارت قبور به خصوص شهدا و اولیا الهی است؛ چنان که در روایات شـیعه و اهل سـنت آمده است که، پیامبر (صـلی الله علیه و آله و سـلم) به زیارت شـهدای احد می رفتند؛ و همچنین در قبرسـتان بقیع برای زیارت قبور حاضر می گشتند، در احیاء العلوم غزالی و سنن ابن ماجه و نسائی از ابو هریره نقل شده است که پیامبر اسـلام (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: قبور را زیارت کنید که شما را به یاد آخرت می اندازد.(۲) و همچنین ابن ابی ملیکه(۳) در همان کتاب های ذکر شده از عایشه نقل می کند که پیامبر (صلی الله علیه و آله و سلم) دستور می داد که به زیارت قبور بروید. و حتی در روایات وارد شده است که پیامبر اسلام (صلی الله علیه و آله و سلم) امر به زیارت خودشان در مـدینه می نمودنـد، چنان که نافع غلام عبـدالله بن عمر می گویـد خود پیامبر (صـلی الله علیه و آله و سلم) می فرمودنـد: هر کس حـج به جـا بیـاورد و مرا زیـارت نکنـد بر من جفا نموده است. همچنین در روایتی آمـده است که امیرالمومنین علی (علیه السـلام) پس از غسل بدن پیامبر (صلی الله علیه و آله و سلم) گوشه ی کفن را از صورت مبارک ایشان کنار زده و

۱- ۱- نساء / ۶۴.

۲- ۲- فرقه وهابی و پاسخ به شبهات آنها ، سیدمحمد حسین قزوینی ، با مقدمه و ترجمه ی علی دوانی ، ص ۱۹۲.

۳- ۳- ابن حجر عسـقلانی در کتاب تقریب التهـذیب می گوید: عبدالله بن عبیدالله بن ابی ملیکه مردی فقیه و مورد وثوق بوده است که سی تن از اصحاب پیامبر را درک نموده و در سال ۱۱۷ ه در گذشته است ، ج ۱، ص ۴۷۶.

فرمودنـد: «بِاَبی اَنتَ و اُمّی طِبتَ حَیّا و طِبتَ مَیّتا» پدر و مادرم فدای تو، که به سـلامت و خوبی زندگی نمودی و به سـلامت و خوبی از دنیا رفتی، «بِاَبی اَنتَ و اُمّی اُذکُرنا عِنـدَ ربّک وَ اجعَلنا مِن هَمِّک» پدر و مادرم فدای تو یا رسول الله (صـلی الله علیه و آله و سلم) از ما نزد خدایت یاد کن و ما را از زمره ی کسانی که مورد لطف و عنایت هستند قرار بده.(۱)

شیعیان و عاشـقان اهل بیت (علیهم السلام) به تبعیت از پیامبر اسلام (صلی الله علیه و آله و سلم) و معصومان (علیهم السلام) در طی قرن های متوالی تلاش نموده انـد که با تمام وجود با هر زحمت و مشـقتی که هست این سـنت نبوی را زنـده نگه داشـته و خود را از نعمت عظمـای ولا-یت و توسـل و شـفاعت محروم ننماینـد. از این رو برای این دلـدادگان، همواره زیارت معصومان (علیهم السلام) چه در حال حیات و چه پس از رحلت و شهادت آنان، و چه از نزدیک و یا دور، مورد توجه و اهتمامشان بوده و می باشد و در راه اثبات این دلدادگی چه رنج ها کشیده و چه جان ها هدیه نموده اند.

در میان معصومان (علیهم السـلام) زیارت امام هشـتم علی بن موسـی الرضا (علیه السـلام) از جایگاه خاصـی برخوردار است و ائمه ی اطهـار سـفارش فراوانی به این امر نموده انـد، اما این که چه فضایلی بر زیارت امام علی بن موسـی الرضا (علیه السـلام) مـترتب است، امری است که بـا تـوجه به روایـات در این مختصـر به آن پرداخته شـده است، که امیـد است به لطف و کرم آن کریم اهل بیت (علیهم السلام) مورد قبول درگاه الهی قرار گیرد.

۱- ۴- شرح نهج البلاغه ابن ابی الحدید ، ج۱۳، ص ۲۴، کلام ۲۳۰ ، و کشف الارتیاب ، ص ۲۶۵.

ما جمع پریشان که در شور و نواییم

جارو کشِ سلطان غریب الغربابیم

درحشر چو گویند، اَینَ الرضوییون

صد شکر که ما ریزه خورخوان رضاییم

۱. فضایل و مزایای زیارت امام رضا (علیه السلام)

اشاره

همان گونه که در مقدمه بیان گردید، توجه و توسل به اهل بیت عصمت و طهارت (علیهم السلام) بسیار ارزشمند بوده و سفره ی رحمتی است که خداونـد سـبحان برای بهره منـدی انسـان هـا گسترانیـده است، به خصوص در روایـات برای زیـارت ثـامن الحجج علی بن موسـی الرضا (علیه السـلام)، فضایل و فواید فراوانی ذکر شده است که در ادامه به بررسـی و توضیح تک تک روایات پرداخته می شود.

۱. زیارت امام رضا (علیه السلام) و فضیلت بیشترآن، از حج و عمره مستحبی.

۲. زیارت امام رضا (علیه السلام) همانند زیارت امام حسین (علیه السلام) در ثواب.

۳. زیارت امام رضا (علیه السلام) همانند زیارت رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم).

۴. زیارت امام رضا (علیه السلام) همانند زیارت خداوند در عرش.

۵. زیارت امام رضا (علیه السلام) و شفاعت معصومان (علیهم السلام).

۶. زیارت امام رضا (علیه السلام) و از بین رفتن غم و اندوه.

۷. زیارت امام رضا (علیه السلام) و به دست آوردن بهشت.

۸. زیارت امام رضا (علیه السلام) و بخشش تمام گناهان.

۹. زیارت امام رضا (علیه السلام) و کسب مقام و منبری کنار منبر پیامبر اسلام و امیر المومنین (علیه السلام).

۱۰. زیارت امام رضا (علیه السلام) و استجابت دعا.

۱۱. زیارت امام رضا (علیه السلام) و در امان بودن از آتش جهنم.

۱۲. زیارت امام رضا (علیه السلام) و کمک و دستگیری زایر در سه جای مهم.

۱۳. زیارت امام رضا (علیه السلام) و اعطای پاداش مجاهدان در راه خدا.

۱۴. زیارت امام رضا (علیه السلام) و اعطای پاداش شهید در راه خدا.

۱۵. زیارت امام رضا (علیه السلام) و همراه بودن با امام (علیه السلام) در قیامت.

۱۶. ثواب دو رکعت نماز در کنار امام رضا (علیه السلام).

۱-۱. فضیلت بیشتر زیارت امام رضا (علیه السلام) از حج و عمره مستحبی

اشاره

بخشی از روایات مربوط به فضیلت زیارت امام رضا (علیه السلام)، روایاتی است که بر برتری و فضیلت بیشتر زیارت ایشان نسبت به حج و عمره دلالت دارد، یعنی عمره وحجی که برای تک تک اعمالش، ثواب فراوان ذکر و نقل شده است در مقابل زیارت امام (علیه السلام) با رعایت شرایطش از فضیلت و ثواب کمتری برخوردار است. این دسته از روایات، خود به شش گروه تقسیم می شود که در ابتدا به صورت اجمال و سپس به صورت کامل، روایات هر گروه بیان گردیده است:

روایاتی که تنها به ثواب بیشتر زیارت امام رضا (علیه السلام) نسبت به حج مستحبی دلالت دارد.

روایاتی که ثواب زیارت امام رضا (علیه السلام) را برابر با هفتاد حج پذیرفته شده نزد خدا می داند.

روایاتی که ثواب زیارت امام رضا (علیه السلام) را برابر با هفتاد هزار حج پذیرفته شده نزد خدا می داند.

روایاتی که ثواب زیارت امام رضا (علیه السلام) را برابر با هزار حج و عمره پذیرفته شده نزد خدا می داند.

روایاتی که ثواب زیارت امام رضا (علیه السلام) را برابر با یک میلیون حج پذیرفته شده نزد خدا می داند.

روایاتی که ثواب زیارت امام رضا (علیه السلام) را برابر با ثواب زیارت صد هزار حاجی و عمره گزار می داند.

گروه اول:

محمد بن يعقوب، عن أبي علي الأشعري، عن الحسن بن علي الكوفي، عن الحسين بن سيف، عن محمد بن أسلم، عن محمد بن سليمان قال: سألت أبا جعفر (عليه السلام) عن رجل حج حجه الإسلام، فدخل متمتعا بالعمره إلى الحج، فأعانه الله على عمرته وحجته، ثم أتى المدينه، فسلم على النبي (صلى الله عليه و آله و سلم)، ثم أتاك عارفا بحقك، يعلم أنك حجه الله على خلقه وبابه الذي يؤتى منه، فسلم عليك. ثم أتى أبا عبد الله الحسين صلوات الله عليه: فسلم عليه، ثم أتى بغداد وسلم على أبي الحسن موسى (عليه السلام)، ثم انصرف إلى بلاده، فلما كان في وقت الحج رزقه الله الحج، فأيهما أفضل، هذا الذي قد حج حجه الإسلام يرجع أيضا، فيحج أو يخرج إلى خراسان إلى أبيك علي بن موسى (عليه السلام) فيسلم عليه، قال: لا بل يأتي خراسان فيسلم على أبي الحسن (عليه السلام) أفضل، وليكن ذلك في رجب، ولا ينبغي أن تفعلوا في هذا اليوم، فإن علينا وعليكم من السلطان شنعه.(۱)

«محمد بن سلیمان می گوید: از امام جواد (علیه السلام) در مورد شخصی که به قصد حج واجبش (حجه الاسلام) به مکه رفته است سوال کردم، که وی در حالی که مُحرِم به احرام عمره تمتع می باشد(۲)، داخل شهر شده و به لطف و کمک خداوند موفق

۱- الکافی، ج۴ ،ص ۵۸۴؛ التهذیب، ج۶ ص ۸۴ .

۲- حج دارای اقسامی است که یک قسم آن حج تمتع می باشد، یعنی افرادی که اهل مکه نمی باشند حج واجبشان (حجه الاسلام) حج تمتع است. اعمال حج تمتع مرکب از دو عمل است. الف- عمره تمتع، ب- حج تمتع. لذا هرکس که قصد دارد حج تمتع انجام دهد برای ورود به شهر مکه در ابتدا در خارج از شهر (در میقات) مُحرِم به احرام عمره ی تمتع می شود و اعمال عمره ی تمتع را که پنج عمل است یعنی: ۱- احرام ۲- طواف عمره ی تمتع ۳- دو رکعت نماز طواف عمره ی تمتع۴- سعی بین صفا و مروه ۵- تقصیر را انجام می دهد و از احرام عمره ی تمتع خارج می شود. و سپس در شهر مکه صبر می کند تا نهم ذی الحجه برسد، با رسیدن نهم ذی الحجه حاجی که در شهر مکه است، مُحرِم به احرام حج تمتع می شود و به عرفات می رود و پس از وقوف در عرفات، و مشعر الحرام و رمی جمرات در منی و انجام اعمال دیگر حج که تا روز دوازدهم ذی الحجه ادامه دارد، حجه الاسلام را به جا آورده و حاجی می شود.

شـد عمره و حج خودش را انجام دهد. سـپس به شـهر مدینه رفته و قبر پیامبر اسـلام (صـلی الله علیه و آله و سـلم) را در آن جا زیارت می کند. پس از آن در حالی که آگاه به حق امامت و ولایت شماست و می داند که شما حجت خداوند بر خلق خدا و واسطه ی فیض الهی هستید، خدمت تان رسیده و عرض ارادت و ادب می نماید. پس از زیارت قبر پیامبر اسلام (صلی الله علیه و آله و سـلم) و ملاقات با شـما، به کربلا رفته و در آن جا امام حسین (علیه السلام) را زیارت می نماید. و سپس بعد از زیارت امام حسـین (علیه السلام) به شهر بغداد رفته و امام هفتم (علیه السلام) را زیارت نموده است و در نهایت به شهر خویش باز می گردد. در سال بعـد هنگام فرا رسـیدن موسم حـج، خداونـد حـج دیگری (حج تمتع مسـتحبی)(۱) روزی وی نمـوده است.(۲) کدام عمل با فضـیلت تر است؟ این که به حج مسـتحبی برود و آن را به جا آورد، و یا این که جهت زیارت پدرتان (امام رضـا (علیه السلام)) به خراسان برود؟

امام جواد (علیه السـلام) در جواب فرمودند: به حج نرود، بلکه به منظور زیارت پدر ما (ابی الحسن علی بن موسی الرضا (علیه السـلام)) به خراسان برود. زیرا فضـیلت زیارت پدرم بیشتر است. امام(علیه السلام) در ادامه فرمودند: برای انجام زیارت در ماه رجب برود نه الان، زیرا رفتن به زیارت و انجام آن در این زمان، نسبت به ما و شما مورد پسند سلطان نیست.»(۳)

۱- حج واجب (حجه الاسلام) برای هر فردی در طول حیاتش یک بار بیشتر نمی باشد و حج های بعدی مستحبی خواهد بود.
۲- یعنی امکان رفتن به حج سال بعد نیز برایش مهیا گردیده است.
۳- یعنی حکومت مراقب است و در حال حاضـر این عمل صورت نگیرد بهتر است، انگار امام (علیه السـلام) دستور به تقیه می دهند. البته چنان که در جای خود خواهد آمد زیارت امام در ماه رجب از ثواب بیشتری برخوردار است و البته این امر، منافاتی با تقیه ای بودن مسئله ندارد.

گروه دوم و سوم:

گروه دوم و سوم روایاتی است که نه تنها بر فضیلت بیشتر زیارت امام رضا (علیه السلام) بر اصل حج مستحبی دلالت دارد، بلکه زیارت امام را بالاتر از هفتاد هزار حج می داند.

محمد بن یعقوب، عن محمد بن یحیی، عن علی بن الحسین النیشابوری، عن إبراهیم ابن أحمد، عن عبد الرحمان سعید المکی، عن یحیی بن سلمیان المازنی عن أبی الحسن موسی (علیه السلام) قال: من زار قبر ولدی علی، کان له عند الله کسبعین حجه مبروره قال: قلت: سبعین حجه؟ قال: نعم، وسبعین ألف حجه، قال: قلت: سبعین ألف حجه؟ قال: رب حجه لا نقبل، من زاره وبات عنده لیله کان کمن زار الله فی عرشه. قال: نعم، إذا کان یوم القیامه کان علی عرش الرحمان أربعه من الأولین، و أربعه من الآخرین، فأما الأربعه الذین من الأولین، فنوح وإبراهیم وموسی و عیسی (علیهم السلام)، وأما الأربعه من الآخرین، فمحمد(صلی الله علیه و آله و سلم) وعلی والحسن والحسین (علیهم السلام)، ثم یمد المضمار(۱)، فیقعد معنا من زار قبور الأئمه (علیهم السلام)، إلا أن أعلاهم درجه، و أقربهم جلوه زوار قبر والدی علی (علیه السلام).(۲)

۱- روایت مذکور در کتاب کامل الزیارت با همین سند و در کتاب «عیون الاخبار الرضا» و« امالی شیخ صدوق» از سلیمان بن حفص نقل شده است، عیون الاخبار الرضا (علیه السلام)، ج ۲، ص۲۹۵ وامالی الصدوق، ص ۱۲۰. مضمار یعنی میدان مسابقه اسب سواری که در اینجا شاید مقصود مجلس بزرگی باشد که برقرار می گردد، در برخی از نسخ به جای مضمار مطمار آمده است که مقصود از آن خطی است که هنگام ساختمان سازی برای تعیین بنا کشیده می شود که در اینجا یعنی خطی که به وسیله ی آن عاشقان اهل بیت (علیهم السلام) از غیر آنها جدا می شوند.

۲- الکافی، ج۴، ص ۵۸۵؛ التهذیب، ج۶، ص ۸۵ .

«یحیی بن سلیمان مازنی از امام هفتم موسی بن جعفر (علیه السلام) نقل می کند که امام(علیه السلام) فرمودند: هرکس قبر فرزند من علی بن موسی الرضا(علیه السلام) را زیارت کند نزد خداوند سبحان ثواب هفتاد حج پذیرفته شده را دارد. یحیی بن سلیمان مازنی می گوید خدمت امام(علیه السلام) عرض کردم: هفتاد حج؟ امام فرمودند بله هفتاد هزار حج (یعنی نه هفتاد بلکه هفتاد هزار حج) وی می گوید عرض کردم: هفتاد هزار حج؟ (یعنی در واقع از کلام امام تعجب کردم، از این رو امام (علیه السلام) برای رفع تعجب من، دلیل این امر را ذکر کردند و) فرمودند: چه بسا حجّی که مورد قبول واقع نمی شود (به خلاف زیارت با معرفت امام). امام (علیه السلام) در ادامه فرمودند: هر کس فرزند مرا زیارت کند و شبی را نزد وی بگذراند، همانند کسی است که خداوند را در عرش زیارت نموده است. سپس امام (علیه السلام) در ادامه فرمودند: هنگامی که روز قیامت برپا شود چهار نفر از اولین (اولیا و انبیاء سابق) و چهار نفر از آخرین (یعنی انبیاء و ائمه ی معصومین (علیه السلام)) برعرش خداوند رحمان ایستاده اند. اما آن چهار نفری که از اولین هستند عبارتند از: حضرت نوح و ابراهیم و موسی و عیسی (علیهم السلام) و آن چهار نفری که از آخرین هستند عبارتند از حضرت محمد (صلی الله علیه و آله و سلم) و امام علی و امام حسن و امام حسین (علیهم السلام). سپس خط ها کشیده شده و مرزها جدا می شود، و افراد دسته بندی می شوند، پس هر کسی که قبر ائمه ی معصومین (علیهم السلام) را زیارت کرده باشد با ما می ماند، و کنار ما می نشیند، و در میان آنان بالاترین از جهت مقام، و نزدیک ترین آن ها به حق و اهل بیت (علیهم السلام)، زایران قبر فرزندم علی بن موسی الرضا (علیه السلام) می باشند.»

این روایت به روشنی بر فضیلت بیشتر زیارت امام رضا (علیه السلام)

بر حج مستحبی دلالت دارد.

نکته ی قابل توجه این که حضور انبیا و ائمه ی معصومین (علیهم السلام) به خصوص پیامبران اولوالعزم (علیه السلام)، هنگام جدا شدن افراد در روز قیامت، بر مهم بودن این امر دلالت می کند، و در آن جاست که نه تنها خوبان از بدان جدا می گردند، بلکه خوبان نیز براساس درجاتشان تقسیم می شوند، از این رو عاشقان اهل بیت (علیهم السلام) که دنیای خویش را با ذکر و یاد اهل بیت (علیهم السلام) گذرانده اند، و انس با اهل بیت (علیهم السلام) را بر دیگران ترجیح داده اند، از دیگر خوبان جدا می شوند و طبق روایت زایران و عاشقان آن امام همام (علیهم السلام) از درخشش بیشتر و درجات عالی تری برخوردار هستند.

گروه چهارم وپنجم:

این گروه از احـادیث و روایـات نیز بر ثواب فراوان زیـارت امام رضا (علیهم السـلام) دلالت می کنـد و می توان ادعا نمود که تعیین مقدار خاصـی از ثواب، تنها از باب بیان ثواب فراوان و غیر قابل شـمارش زیارت است، و بیان عددی خاص در هر ثواب در واقع بیان کثرت ثواب است. در احادیث آمده است.

۱- الطوسـی (رحمه الله) عن أحمـد بن محمـد بن سـعید الهمـدانی، قال: أخبرنا علی بن الحسن بن علی بن فضال، عن أبیه، عن أبی الحسن علی بن موسی الرضا (علیه السلام) أنه قال: إن بخراسان لبقعه یأتی علیها زمان تصیر مختلف الملائکه، فلا یزال فوج ینزله من السـماء وفـوج یصـعد إلی أن ینفـخ فی الصور. فقیـل له: یـا بن رسول الله وأیه بقعه هـذه؟ قـال: أرض طوس وهی والله روضه من ریـاض الجنه، من زارنی فی تلـک البقعه، کان کمن زار رسول الله (صـلی الله علیه و آله و سـلم)، وکتب الله له ثواب ألف حجه مبروره، وألف عمره مقبوله، وکنت أنا وآبائی شفعاؤه یوم القیامه.(۱)

«علی بن حسن فضال از پـدرش نقل می کنـد که امام رضا (علیه السـلام) فرمودنـد: در خراسان قطعه زمین و بقعه ای است که زمانی محل رفت و آمد ملائکه می شود، به گونه ای که دسته ای از ملائکه مرتب از آسـمان به آن جا فرود می آیند و دسـته ای دیگر از آن جـا به آسـمان پر می کشـند و این رفت و آمـد ملائکه تا روزی که در صور اسـرافیل دمیـده شود و قیامت برپا شود، ادامه خواهد یافت. از

۱- ۱- التهذیب، ج ۶، ص ۱۰۸؛ من لایحضره الفقیه، ج ۲، ص ۳۵۱.

امام (علیه السلام) سوال شد که این مکان کجاست؟ امام (علیه السلام) فرمودند: سرزمین طوس (مشهد الرضا). و به خدا قسم که این مکان باغی از باغ های بهشت است. پس هرکس مرا در آن محل زیارت کند همانند کسی است که رسول الله (صلی الله علیه و آله و سلم) را زیارت کرده و خداوند برای او ثواب هزار حج قبول شده و هزار عمره ی پذیرفته شده می نویسد و من و پدرانم شفاعت کنندگان او در روز قیامت خواهیم بود.»

۲- الطوسی (رحمه الله) قال: محمد بن داود، عن الحسن بن أحمد بن إدریس، عن أبیه، عن علی بن الحسن، عن عبد الله بن موسی عن أحمد بن محمد بن أبی نصر(۱) قال: قرأت کتاب أبی الحسن الرضا (علیه السلام) بخطه: أبلغ شیعتی أن زیارتی تعدل عند الله ألف حجه، وألف عمره متقبله کلها، قال: قلت لأبی جعفر: ألف حجه؟ قال: أی و الله وألف ألف حجه لمن یزوره عارفا بحقه.(۲)

«احمد بن محمد ابی نصر می گوید: نامه ای به خط امام رضا (علیه السلام) خواندم که امام در آن فرمودند که: «به شیعیان من این مطلب را برسان و بگو که زیارت من نزد خداوند سبحان با هزار حج و هزار عمره ای که قبول شده است برابر است وی سپس می گوید: پس از دیدن این نوشته ی امام رضا (علیه السلام)، خدمت امام جواد (علیه السلام) رسیدم و عرض کردم زیارت پدر شما با هزار حج برابر است؟ (یعنی از سر تعجب این سوال را از امام جواد (علیه السلام) نمود)

۱- ۱- از راویان جلیل القدر و بزرگ امام رضا (علیه السلام) می باشد که بسیار مورد علاقه و احترام آن حضرت بوده وی از ثقات (افراد مورد اعتماد و اطمینان) کوفه بوده که در سال ۲۲۱ ه . ق. درگذشت. ر.ک راویان امام رضا (علیه السلام) در مسند الرضا، عزیزالله عطاردی، ص ۷۴.

۲- التهذیب، ج ۶، ص ۸۵.

امام جواد (علیه السلام) فرمودند: بله به خدا قسم با هزار هزار (یک میلیون) حج برابری می کند. البته یک شرط دارد و آن این که زیارت امام (علیه السلام) همراه با معرفت به حق امام و امامت باشد.»

همین روایت را مرحوم شیخ صدوق نیز به اسناد خودش تا برسد به احمد بن محمد ابی نصر بزنطی عینا نقل می کند.(۱)

۱- من لایحضره الفقیه، ج ۲، ص ۳۴۹.

گروه ششم:

همان طور که مشاهده شد زیارت عارفانه امام (علیه السلام) از صدها هزار حج و عمره بالاتر بوده و ثوابی که نصیب زایر امام (علیه السلام) می شود از ثواب صدها حاجی و عمره گزار بیشتر است و شاید یکی از حکمت های این امر توجه به امامت است، که از اصول دین می باشد، و انجام حج هرچند بسیار مهم و دارای فضایل فراوانی است، لیکن در مقایسه ی با توجه به امام و امامت اهمیت کمتری دارد، زیرا حج از فروع دین می باشد و حتی حج بی ولایت، حج با اصالت و حج واقعی نیست. چنان که در روایاتی از امام رضا (علیه السلام) آمده است: ان الامامه اُسّ الاسلام النامی «امامت بن و ریشه ی اسلام در حال حرکت و بالنده است» (۱)

در واقع اعمال عبادی به خصوص حج که یک عمل عبادی مهم اجتماعی است تنها زمانی نقش اصلی خود را به خوبی می تواند ایفا کند که تحت رهبری امامی معصوم و عادل انجام پذیرد، بر این اساس عبادات در جامعه بدون شناخت امام آثار مورد نظر را به همراه ندارد، زیرا از حقیقت حج که وجود امامی عادل است برخوردار نیست.

در روایات دیگری امام باقر (علیه السلام) در این زمینه می فرمایند:

تمام الحج لقاء الامام(۲)، «کامل بودن حج به این است که امام ملاقات گردد.»

در روایت دیگری امام صادق (علیه السلام) می فرمایند:

۱- الکافی، ج ۱، ص ۲۰۰، ح ۱.

۲- الکافی، ج ۴، ص ۵۴۹، ح ۲.

اذا حجّ احدکم فلیختم حجّه بزیارتنا، لانّ ذلک من تمام الحجّ (۱)، «هرگاه هر یک از شما حج به جا آورد، باید حج خویش را با زیارت ما (اهل البیت (علیهم السلام)) تمام کند، زیرا چنین عملی باعث کامل شدن حج است.»

پس این دسته از روایات در مقام توجه به مکمل و جوهر و حقیقت حج است و ذکر آن به منظور تکمیل عبادت مهم حج است.

الصدوق (رحمه الله) قال: وروی عن أبی الصلت عبد السلام بن صالح الهروی، قال: سمعت الرضا (علیه السلام) یقول: والله ما منا إلا مقتول شهید، فقیل له: فمن یقتلک یا بن رسول الله؟ قال: شر خلق الله فی زمانی، یقتلنی بالسم، ثم یدفننی فی دار مَضِیعَه وبلاد غربه، ألا فمن زارنی غربتی کتب الله عز وجل له أجر ألف شهید، ومائه ألف صدیق، ومائه ألف حاج ومعتمر، ومائه ألف مجاهد، وحشر فی زمرتنا، وجعل فی الدرجات العلی من الجنه رفیقنا.(۲)

«ابا صلت می گوید از امام رضا (علیه السلام) شنیدم که می فرمودند: به خدا قسم هیچ یک از ما معصومین (علیهم السلام) از دنیا نمی رود (به مرگ طبیعی) مگر این که کشته شده و به شهادت می رسد؛ خدمت ایشان عرض شد: ای فرزند رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) چه کسی شما را می کشد؟ فرمودند: بدترین مخلوقات خداوند در عصر من، مرا به وسیله ی سم می کشد، و سپس مرا در مکانی دور و شهر غریبی دفن می کند(۳)،

۱- علل الشرایع، ص ۴۵۹.

۲- من لایحضره الفقیه، ج ۲، ص ۳۵۱.

۳- یعنی برای نادیده گرفتن عزت و مقام والای ما و بی توجهی مردم به ما، مرا در مکانی طرد و مطرود دفن می کند.

بدانیـد هرکس مرا در غربت زیارت کنـد، خداونـد عزّوجل برای او ثواب هزار شـهید و هزار صدیق و درسـتکار، و ثواب هزار حاجی و عمره گزار، و صـد هزار مجاهـد را می نویسـد، و در قیامت با ما محشور می شود، و در درجات عالی بهشت همراه ما خواهد بود.»

روایت ذکر شده، در کتاب عیون أخبار الرضا، و أمالی شیخ صدوق، از پسر متوکل تا برسد به اباصلت نقل شده است.(۱)

۱- عیون أخبـار الرضـا(علیه السـلام)، أمـالی الصـدوق، عن ابن متوکل عن علی، عن أبیه، عن الهروی قال: سـمعت الرضا (علیه السـلام) یقول: والله ما منا إلا مقتول شهید، فقیل له: فمن یقتلک یا ابن رسول الله (صلی الله علیه و آله و سلم) ؟ قال: شر خلق الله فی زمـانی یقتلنی بـالسم، ثم یـدفننی فی دار مضـیعه وبلاـد غربه، ألاـ فمن زارنی فی غربتی کتب الله عز وجـل له أجر مائه ألف شهیـد ومائه ألف صـدیق، ومائه ألف حاج ومعتمر، ومائه ألف مجاهـد، وحشـر فی زمرتنا، وجعل فی الـدرجات العلی من الجنه رفیقنا، عیون الاخبار الرضا، ج ۲، ص۲۵۶ وامالی الصدوق، ص ۶۳.

۱-۲. زیارت امام رضا (علیه السلام) همانند زیارت امام حسین (علیه السلام) در ثواب

جایگاه اباعبدالله الحسین (علیه السلام) در بین ائمه ی اطهار(علیهم السلام) جایگاه ویژه ای است که در فضیلت و ثواب زیارت این امام همام (علیه السلام) روایات فراوانی وارد شده است، به گونه ای که در تعیین ثواب و کثرت فضایل زیارت سایر معصومان (علیهم السلام)، به عنوان ملاک و میزان سنجش ثواب قرار گرفته که از جمله ی آن روایات، روایت زیر می باشد:

محمد بن المشهدی (رحمه الله) بإسناده عن الصدوق عن أبیه قال: حدثنا سعد بن عبد الله، عن أحمد بن أبی عبد الله البرقی، عن الحسن بن علی الوشاء قال: قلت للرضا (علیه السلام) ما لمن زار قبر أحد من الأئمه؟ قال: له مثل من أتی قبر أبی عبد الله (علیه السلام)، قال: قلت: وما لمن زار قبر أبی عبد الله (علیه السلام)؟ قال: الجنه والله.(۱)

«حسن بن علی وشا می گوید: خدمت امام رضا (علیه السلام) عرض کردم پاداش کسی که قبر یکی از ائمه ی اطهار (علیهم السلام) را زیارت کند چیست؟ فرمودند همان ثوابی که برای زیارت قبر امام حسین (علیه السلام) داده می شود. عرض کردم پاداش کسی که قبر امام حسین (علیه السلام) را زیارت کند چیست؟ فرمودند: به خدا قسم بهشت پاداش زیارت امام حسین (علیه السلام) است.»

در این روایت ثواب زیارت هر یک از ائمه (علیهم السلام) برابر با زیارت ابا عبدالله حسین(علیه السلام) قرار داده شده است، که از جمله ی ائمه (علیهم السلام)

۱- المزار، ابو عبدالله محمد بن جعفر بن علی المشهدی الحائری متوفی ۶۱۰، مخطوط.

خود امام رضا (علیه السلام) می باشد. از این رو زیارت امام رضا (علیه السلام) نیز مشمول این روایت می گردد. همچنین در روایاتی که به زودی نقل می گردد، بیان خواهد شد که زیارت هر یک از ائمه (علیهم السلام)، زیارت ائمه ی دیگر و تمام ائمه محسوب می شود.

۱-۳. زیارت امام رضا (علیه السلام) همانند زیارت رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم)

از جمله فضایلی که برای زیارت امام رضا (علیه السلام) نقل شده است، این است که زیارت ایشان و ثواب آن همانند زیارت پیامبر خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) در مدینه است، و این مطلبی است که خود امام بیان نموده اند و حتی حرم خویش را محل رفت و آمد ملائکه توصیف نموده اند، حتی امام آن محل را باغی از باغ های بهشتی معرفی می کنند، یعنی همان طور که در مدینه و مسجدالنبی (صلی الله علیه و آله و سلم) مکانی به نام روضه (باغی از باغ های بهشتی) وجود دارد، محل دفن و حرم امام (علیه السلام) نیز باغی از باغ های بهشت است؛ چنان که در روایت علی بن فضال که در سابق آورده شد به آن تصریح گردید.(۱)

در روایت آمده است: الطوسی (رحمه الله) عن أحمد بن محمد الکوفی، قال: أخبرنی المنذر بن محمد، عن جعفر بن سلیمان. عن عبد الله بن الفضل الهاشمی قال: کنت عند أبی عبد الله الصادق جعفر بن محمد (علیه السلام)، فدخل رجل من أهل طوس، فقال: یا بن رسول الله ما لمن زار قبر أبی عبد الله الحسین بن علی (علیه السلام)؟. فقال له: یا طوسی من زار قبر أبی عبد الله الحسین بن علی (علیه السلام) وهو یعلم أنه إمام من قبل الله عز وجل مفترض الطاعه علی العباد، غفر الله له ما تقدم من ذنبه وما تأخر، وقبل شفاعته فی خمسین مذنبا، ولم یسئل الله عز

۱- علی بن الحسن بن علی بن فضال، عن أبیه، عن أبی الحسن علی بن موسی الرضا (علیه السلام) أنه قال: إن بخراسان لبقعه یأتی علیها زمان تصیر مختلف الملائکه، فلا یزال فوج ینزله من السماء وفوج یصعد إلی أن ینفخ فی الصور. فقیل له: یا بن رسول الله وأیه بقعه هذه؟ قال: أرض طوس وهی والله روضه من ریاض الجنه، من زارنی فی تلك البقعه، کان کمن زار رسول الله (صلی الله علیه و آله و سلم)، التهذیب، ج ۶، ص ۱۰۸ و من لایحضره الفقیه، ج ۲، ص ۳۵۱.

وجل حاجه عنـد قبره إلا قضاها له، قال: فدخل موسـی بن جعفر (علیه السـلام) وهو صبی، فأجلسه علی فخذه وأقبل یقبل ما بین عینیه. ثم التفت إلی وقال: یا طوسـی إنه الإمام والخلیفه والحجه بعدی، سیخرج من صلبه رجل یکون رضا لله عز وجل فی سمائه ولعبـاده فی أرضه، یقتـل فی أرضـکم بالسم ظلما وعـدوانا، ویـدفن بها غریبا، ألا فمن زاره فی غربته وهو یعلم أنه إمام بعـد أبیه مفترض الطاعه من الله عز وجل کان کمن زار رسول الله (صلی الله علیه و آله و سلم).(۱)

«عبـد الله بن فضل هاشـمی می گوید: نزد امام صادق (علیه السـلام) بودیم که مردی از اهل طوس داخل شد و عرض کرد: ای فرزند رسول خدا کسـی که قبر امام حسـین (علیه السـلام) را زیارت کند چه پاداشـی دارد؟ امام صادق (علیه السلام) فرمودند: ای مرد طوسی؛ هرکس قبر امام حسین (علیه السلام) را زیارت کند در حالی که می داند او از طرف خدای عزوجل امام برحق است و اطاعت او واجب است، خداونـد تمام گناهان گذشـته و آینـده ی او را خواهـد بخشـید و حتی مقامی به او می دهد که شفاعت او را نسبت به پنجاه گناهکار قبول خواهد نمود. و هیچ درخواست و حاجتی از خداوند عزوجل نمی نماید، الا این که خداونـد آن را برآورده می کند. راوی می گوید در این هنگام امام موسی بن جعفر (علیه السـلام) در حالی که کودکی بیش نبودند، وارد مجلس شد، امام صادق (علیه السلام)، امام هفتم (علیه السلام) را روی پای خویش نشاندند و بر پیشانی ایشان بین چشـمانشان را بوسـیدند و سـپس به من رو کردند و فرمودند: ای مرد طوسـی؛ این فرزندم امام و خلیفه و حجت خدا بعد از من است. به زودی

۱- ۳- التهذیب، ج ۶، ص ۱۰۸؛ امالی الصدوق: المجلس السادس و الثمانون، ح ۱۱.

از او مردی به وجود می آید که برای خداوند در آسمان و برای بندگانش در زمین رضاست (یعنی هم اسمش رضاست و هم راضی به رضای خداوند است و همچنین موجب رضایت بندگان خداست) او در سرزمین شما (طوس که همان مشهد الرضاست) از سر کینه و ظلم به وسیله ی سم کشته می شود، و در حالی که در آن سرزمین غریب است (و از اهل و نزدیکان خویش دور است) دفن می شود. (ای مرد طوسی) بدان هرکس او را در آن سرزمین غریب، زیارت کند درحالی که می داند او پس از پدرش از طرف خداوند عزوجل امام و اطاعت اش واجب است، همانند کسی است که پیامبر اسلام (صلی الله علیه و آله و سلم) را زیارت کرده است.»

در روایات، امتیازات و فضایل فراوانی برای زیارت پیامبر اسلام (صلی الله علیه و آله و سلم) ذکر شده است چنان که در قسمت بعدی به آن اشاره می شود مانند این که گفته شده زیارت پیامبر (صلی الله علیه و آله و سلم) زیارت خداوند در عرش است و مانند آن.

۱-۴. زیارت امام رضا (علیه السلام) همانند زیارت خداوند در عرش

در برخی از روایات که به آن اشاره شد، آمده است کسی که به زیارت امام رضا (علیه السلام) می رود و شبی را در آن جا بیتوته می کند، مانند کسی است که خدا را در عرشش زیارت نموده است. بیتوته نمودن و شب ماندن در مشهد الرضا (علیه السلام) کنایه از این است که زایران امام رضا (علیه السلام) در غالب موارد مسافر بوده و از راه دور می آیند و تنها به عشق امام (علیه السلام) تحمل راه دور را نموده و شب را در آن جا می مانند، چنان که در روایت یحیی بن سلیمان مازنی در سابق بیان گردید.(۱)

این که چرا زیارت امام رضا (علیه السلام) و ماندن و بیتوته کردن نزد ایشان دارای چنین منزلت و ارزشی است که به زیارت خداوند در عرش الهی تشبیه شده است، شاید علتش این است که مقام بالای ائمه ی معصومین (علیهم السلام) مقامی است که در سایه ی عبادت و توجه به خداوند و فنای در ذات حق به دست می آید، از این رو مشهدالرضا(علیه السلام) عرش خداوند است و زیارت عاشق و فانی در ذات خداوند، زیارت خداوند در آن مقام رفیع است.

حتی در حدیث دیگر، امام صادق(علیه السلام)، زیارت امام رضا (علیه السلام) را زیارت خداوند در بالاتر از عرش بیان می کند؛ البته با توجه به روایت ذیل این امتیاز مخصوص زایر امام رضا (علیه السلام) نبوده و شامل تمام زایران مصومین (علیهم السلام) می شود:

الکلینی، عن العده، عن سهل، عن محمد بن الحسین، عن محمد

۱- یحیی بن سلمیان المازنی عن أبی الحسن موسی (علیه السلام) قال:... من زاره وبات عنده لیله کان کمن زار الله فی عرشه. الکافی: ج۴، ص ۵۸۵ والتهذیب: ج۶، ص ۸۵؛ و عیون الاخبار الرضا(علیه السلام)، ج ۲، ص۲۹۵ و امالی الصدوق، ص ۱۲۰.

بن إسـماعیل، عن صالح بن عقبه، عن زید الشـحام قال: قلت لأبی عبد الله (علیه السـلام): ما لمن زار رسول الله (صلی الله علیه و آله و سـلم)؟ قال: کمن زار الله عزوجل فوق عرشه، قال: قلت: فما لمن زار أحدا منکم؟ قال: کمن زار رسول الله (صـلی الله علیه و آله و سلم).(۱)

«زیـد شـحات می گویـد خـدمت امام صادق (علیه السـلام) عرض کردم، پاداش کسـی که رسول خدا (صـلی الله علیه و آله و سلم) را زیارت کنـد چیست؟ فرمودنـد: پاداش و ثواب زایر پیامبر (صـلی الله علیه و آله و سـلم) ثواب و پاداش کسـی است که خداوند را در عرشـش زیارت کرده است. دوباره از امام (علیه السـلام) سوال کردم پاداش و اجر کسی که یکی از شما ائمه ی اطهار (علیهم السـلام) را زیارت کند چیست؟ امام فرمودند، همانند کسـی است که پیامبر اسلام (صلی الله علیه و آله و سلم) را زیارت کرده است. یعنی مانند شخصی است که خدا را در بالای عرشش زیارت نموده است.»

همـان طور که ملاـحظه می شود روایت در مقام بیان این نکته است که زایران هر یک از معصومان (علیهم السـلام) در پاداش مشترک هستند، بنابراین زایر امام رضا (علیهم السلام) مثل زایر رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) بوده و زایر پیامبر اسلام (صـلی الله علیه و آله و سلم) نیز همانند زایران و ملاقات کنندگان خداوند در بالای عرشش می باشد. و این نشانه ی عظمت و رسیدن به مقام و درجات عالیه به برکت زیارت اولیا ی خداست.

۱- الکافی، ج ۴، ص ۵۸۵، حدیث ۵.

۱–۵. زیارت امام رضا (علیه السلام) و شفاعت معصومان (علیهم السلام)

بحث شـفاعت، مهم و اعتقاد به آن یکی از اعتقادات اسلامی محسوب می شود که دلایل فراوانی از آیات(۱) و روایات آن را به اثبات می رساند. شـفاعت انبیا و معصومان (علیهم السـلام) به معنای واسـطه شدن نزد خداوند است تا برای افراد گنه کار از خداونـد طلب بخشـش نمایند، واین مطلبی است که در آیات متعدد خداوند سـبحان به آن امر نموده است.(۲) در اصلِ وجود شفاعت در روز قیامت هیـچ اختلافی نیست و طرح پاره ای از شـبهات توسط برخی افراد، خللی در این امر به وجود نمی آورد. در روایـات آمـده است که از امتیازات زایران امام رضا (علیه السـلام) این است که در روز قیامت هم امام (علیه السـلام) و هم سایر معصومان (علیهم السلام) نزد خداوند از وی شفاعت می نمایند، که به نمونه هایی از این روایات اشاره می شود:

۱ در بخشـی از روایتی که در سابق ذکر گردیـد خود امام (علیه السـلام) فرمودنـد: «هر کس مرا زیارت کنـد، من و پدرانم در روز قیامت از او شفاعت خواهیم نمود»(۳).

۱– [وَلَوْ أَنَّهُمْ إِذ ظَّلَمُواْ أَنفُسَهُمْ جَآؤُوكَ فَاسْتَغْفَرُواْ اللّهَ وَاسْتَغْفَرَ لَهُمُ الرَّسُولُ لَوَجَدُواْ اللّهَ تَوَّابًا رَّحِيمًا] و اگر آنان وقتی به خود ستم کرده بودند پیش تو می آمدند و از خدا آمرزش می خواسـتند و پیامبر [نیز] برای آنان طلب آمرزش می کرد قطعا خدا را توبه پذیر مهربان می یافتند، نساء / ۶۴.

۲– [وَاسْتَغْفِرْ لِذَنبِكَ وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ]، و برای گنـاه خویش آمرزش جوی و برای مردان و زنـان بـا ایمان [طلب مغفرت کن] محمد /۱۹، [مَّن يَشْفَعْ شَفَاعَةً حَسَنَةً يَكُن لَّهُ نَصِيبٌ مِّنْهَا،] نساء / ۸۵. هر کس شفاعت پسندیده کند برای وی از آن نصیبی خواهد بود، و آیات دیگر.

۳– عن أبی الحسن علی بن موسـی الرضـا (علیه السـلام) أنه قـال : من زارنی فی تلـک البقعه،... وکنت أنا وآبائی شـفعاؤه یوم القیامه. التهذیب، ج ۶ ، ص ۱۰۸؛ من لایحضره الفقیه، ج ۲، ص ۳۵۱.

۲ در روایتی از مرحوم صدوق آمده است:

قال: و روی الحسن بن علی بن فضال، عن أبی الحسن علی بن موسی الرضا (علیه السلام) أنه قال له رجل من أهل خراسان: یا بن رسول الله رأیت رسول الله (صلی الله علیه و آله و سلم) فی المنام کأنه یقول لی: کیف أنتم إذا دفن فی أرضکم بضعتی، واستحفظتم ودیعتی، وغیب فی ثراکم نجمی، فقال له الرضا (علیه السلام): أنا المدفون فی أرضکم، وأنا بضعه من نبیکم، وأنا الودیعه والنجم. ألا ـ ومن زارنی وهو یعرف ما أوجب الله عز وجل من حقی وطاعتی، فأنا وآبائی شفعاؤه یوم القیامه، ومن کنا شفعاؤه نجی، ولو کان علیه مثل وزر الثقلین الجن والإنس، ولقد حدثنی أبی عن جدی عن أبیه (علیه السلام) أن رسول الله (صلی الله علیه و آله و سلم) قال: من رآنی فی منامه فقد رآنی، لأن الشیطان لا ـ یتمثل فی صورتی ولا فی صوره أحد من أوصیائی ولا فی صوره واحد من شیعتهم، وأن الرؤیا الصادقه جزء من سبعین جزء من النبوه.(۱)

«حسن بن علی بن فضال از امام رضا (علیه السلام) نقل می کند: که شخصی از اهل خراسان خدمت امام رضا (علیه السلام) رسیده و عرض کرد: ای فرزند رسول خدا؛ پیامبر اسلام (صلی الله علیه و آله و سلم) را در خواب دیدم که انگار خطاب به من فرمودند: شما چگونه خواهید بود (چگونه رفتار خواهید کرد) هنگامی که پاره ی تن من در سرزمین شما دفن می شود، و شما امانت من را نگهداری و حفظ می کنید، و ستاره ی مرا در خاک خود پنهان می کنید (دفن می کنید). امام رضا (علیه السلام) در تفسیر و تعبیر خواب مرد خراسانی فرمودند: من همان کسی هستم که در سرزمین شما دفن می شود، و من پاره ی تن پیامبر (صلی الله علیه و آله و سلم) شما

۱- ۱- من لایحضره الفقیه، ج ۲، ص ۳۵۰.

هستم، و من همان امانت و ستاره ی پیامبر (صلی الله علیه و آله و سلم) هستم که در سرزمین و خاک شما مدفون و پنهان می شوم. آگاه باش هر کسی مرا زیارت کند در حالی که آگاه به حق من و واجب الاطاعه بودن من است، من و پدران من در روز قیامت شفیعان او خواهیم بود و هر کسی که ما اهل بیت شفیعان او باشیم نجات می یابد، هرچند به اندازه ی گناهان جن و انس، بار گناه بر دوشش باشد.

امام رضا (علیه السلام) سپس در ادامه فرمودند: به درستی که پدرم موسی بن جعفر (علیه السلام) از جدش امام باقر (علیه السلام) و امام باقر (علیه السلام) هم از پدرش علی بن الحسین زین العابدین (علیه السلام) و ایشان هم از پیامبر اسلام (صلی الله علیه و آله و سلم) نقل فرمودند: که پیامبر اسلام (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: هر کسی مرا در خوابش ببیند به طور یقین خود مرا در خواب دیده؛ زیرا شیطان به شکل من و به شکل جانشینان من (ائمه ی معصومین (علیهم السلام)) و همچنین به شکل شیعیان ائمه ی اطهار (علیهم السلام) در نمی آید. و آگاه باش، رؤیای صادقه (خواب صادق و درست) جزیی از هفتاد جزء پیامبری است.»

۳ باز در روایت دیگری آمده است:

وروی البزنطی عن الرضا (علیه السلام) قال: ما زارنی أحد من أولیائی عارفا بحقی إلا شفعت فیه یوم القیامه.(۱)

«ابی نصر بزنطی می گوید: امام رضا (علیه السلام) فرمودند: هیچ دوستی از دوستان و محبان ما نیست که مرا آگاهانه به حقم زیارت کند، الا این که در روز قیامت او را شفاعت کنم.»

۱– ۲ – من لایحضره الفقیه، ج ۲، ص ۲۴۹.

روایت مذکور در امالی شیخ صدوق با همین سند آمده است، و تنها فرقی که دارد این است که به جای جمله ی «شفعت فیه یوم القیامه» در روایت اول، در این روایت «تشفعت فیه یوم القیامه» آمده است(۱).

۴ تمیم القرشی، عن أبیه، عن الأنصاری، عن الهروی قال: دخل الرضا (علیه السلام) القبه التی فیها قبر هارون الرشید ثم خط بیده إلی جانبه ثم قال: هذه تربتی وفیها أدفن وسیجعل الله هذا المکان مختلف شیعتی وأهل محبتی، والله ما یزورنی منهم زایر ولا یسلم علی منهم مسلم إلا وجب له غفران الله و رحمته بشفاعتنا أهل البیت.(۲)

«اباصلت هروی می گوید: امام رضا (علیه السلام) داخل مکانی شدند که قبر هارون الرشید در آن قرار داشت، سپس با دستان مبارکشان در کنار قبر هارون الرشید خطی کشیدند و فرمودند این تربت و محلی است که در آن دفن می گردم و خداوند به زودی این مکان را محل رفت و آمد شیعیان و محبّانم قرار می دهد. به خدا قسم هیچ یک از شیعیان و محبّان من مرا زیارت نمی کند و بر من سلام نمی فرستد الا این که به واسطه ی شفاعت ما اهل بیت (علیهم السلام) مورد بخشش و رحمت خداوند قرار می گیرد.»

خبر از آینده و حوادث آن از جمله ویژگی های ائمه ی اطهار (علیهم السلام) می باشد، و در این روایت، امام (علیه السلام) محل دفن خویش را در کنار قبر هارون الرشید بیان نمودند، همان گونه که واقع گردید. لذا امام (علیه السلام) پس

۱- أمالی الصدوق: بهذا الاسناد عن البزنطی قال: سمعت الرضا (علیه السلام) یقول: ما زارنی أحد من أولیائی عارفا بحقی إلا تشفعت فیه یوم القیامه.

۲- عیون الاخبار الرضا(علیه السلام)، ج ۲، ص ۱۳۶.

از بیان و تعیین محل دفن خویش، به ویژگی های آن مکان پرداخته و در پایان می فرمایند: به برکت شفاعت ما بخشش و رحمت خداوند شامل زایرانمان می گردد.

۵ محمد بن المشهدی: بإسناده عن الوشاء عن الرضا علی بن موسی (علیه السلام) قال: سمعته یقول: إن لکل إمام عهدا فی أعناق شیعته، وإن من تمام الوفاء بالعهد وحسن الأداء زیاره قبورهم، فمن زارهم رغبه فی زیارتهم وتصدیقا بما رغبوا فیه کانت أئمتهم شفعاءهم یوم القیامه.(۱)

«محمد بن مشهدی به اسناد خودش به وشاء از امام رضا (علیه السلام) نقل می کند که امام می فرمودند: هر امامی بر ذمّه ی شیعیانش عهد و پیمانی دارد و انجام کامل وفای به عهد و پیمان توسط شیعیان و انجام و نیکو به جا آوردن چنین عهد و پیمانی، به این است که پس از شهادتشان به زیارت مزار و قبورشان بروند. پس هر کس قبور ائمه ی خویش را با میل و رغبت و عشق، زیارت کند و هر آن چه مورد رضایت ائمه ی خویش است قبول داشته باشد، و آن را تصدیق نماید، در روز قیامت ائمه ی اطهار (علیهم السلام) شفیعان آنان خواهند بود.»

مجموع این روایات بر شفاعت امام رضا (علیه السلام) و سایر معصومان دلالت دارد و برای انسان سر و پا تقصیر، چه نعمتی بالاتر از نعمت شفاعت اهل بیت (علیهم السلام) و نجات از عذاب آخرت

۱- المزار، ابو عبدالله محمد بن جعفر بن علی المشهدی الحائری، الکافی، ج ۴، ص ۵۶۷ ، حدیث ۲.

است؟! و این نعمتی است که به برکت زیارت معصوم (علیه السلام) به دست می آید.

۱-۶. زیارت امام رضا (علیه السلام) و از بین رفتن غم و اندوه

از جمله مشکلات بشر امروز، افسردگی و دل مردگی او می باشد. عوامل مختلفی چنین حالتی را برای انسان ایجاد می کند که از جمله ی آن آلودگی های روحی و ارتکاب گناه می باشد. البته گاه کثرت ظلم در دنیا و رنج دیگران چنین حالاتی را به وجود می آورد. وجود چنین مشکلاتی باعث شده انسان ها به تلاش و تکاپو افتاده تا این غم و اندوه را از خود دور کنند، و به حالت طبیعی دست یابند، حتی انسان ها برای دستیابی به چنین حالتی حاضرند سرمایه های فراوانی را صرف نماید. پناه بردن به مواد مختلف مخدر در شکل های مختلف آن، و مشروبات و اعمال و کارهای گوناگون همه و همه برای کاستن از این کسالت روحی است که فایده ای نداشته و حتی کار را بدتر نموده است. در آموزه های اسلامی، چه آموزه هایی که از قرآن استفاده می شود و چه آموزه هایی که از روایات به دست می آید، توجه به خداوند و هر آن چه در ارتباط مستقیم با خداوند می باشد باعث آرامش و شادابی می گردد.

الصدوق (رحمه الله)، قال أبو جعفر (علیه السلام) قال: قال رسول الله (صلی الله علیه و آله و سلم): ستدفن بضعه منی بخراسان، ما زارها مکروب إلا نفس الله عز وجل کربه، ولا مذنب إلّا غفر الله له ذنوبه.(۱)

امام باقر (علیه السلام) از قول پیامبر اسلام (صلی الله علیه و آله و سلم) نقل می کند که پیامبر (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: به زودی پاره ای از تن من (کنایه از فرزند و عزیز پیامبر (صلی الله علیه و آله و سلم) امام رضا (علیه السلام) است) در شهر خراسان دفن می شود، هیچ غم زده

۱- من لایحضره الفقیه، ج ۲، ص ۳۴۹.

و دل افسرده ای نیست که او را زیارت کند، الا این که خداوند حزن و اندوه وی را از بین ببرد، و هیچ گناه کاری نیست که او را در خراسان زیارت کند الا این که خداوند گناهش را ببخشد.»

توجه: از بین رفتن غم و انـدوه از دل زایران معصومـان (علیهم السـلام) امری است که در روایـات متعـددی آمـده است و افراد زیادی به این امر اذعان و اقرار نموده اند: که با کوله باری از غم و اندوه به زیارت معصومان (علیهم السـلام) رفته اند و پس از زیارت احساس شادی و نشاط به آنان دست داده است و حتی عده ای در ارتباط با چنین حالتی دچار شک و تردید می شوند، که شایـد عارض شدن چنین حالتی نشانه ی نبودن توجه و غفلت از واقعیت زیارت است؟ ولی باید بدانند که هر کس با توجه و دقت، آداب زیارت را به جا بیاورد، احساس آرامش و سبکی را به برکت زیارت معصومان (علیهم السـلام) پیدا می کند، و برخی از علمـای اسـلامی در کتـاب هـای روایی خود بحثی را تحت عنوان «تفریـج الکرب» یعنی گشـایش غم و انـدوه آورده اند.(۱)

۱- ر. ک. کتاب «المزار» شیخ مفید (رحمه الله).

۱-۷. زیارت امام رضا (علیه السلام) و به دست آوردن بهشت

از جمله فضیلت هایی که برای زیارت امام رضا (علیه السلام) در روایات آمده است کسب بهشت و رضوان الهی است، و بی تردید برخورداری از چنین نعمتی نشانه ی سعادت و خوشبختی فرد است. که در ادامه به مواردی از آن اشاره می شود.

۱. عیون أخبار الرضا(علیه السلام): ماجیلویه، عن علی، عن أبیه، عن عبد العظیم الحسنی، عن أبی جعفر (علیه السلام) قال: ضمنت لمن زار أبی (علیه السلام) بطوس عارفا بحقه الجنه علی الله تعالی.(۱)

«حضرت عبدالعظیم حسنی از امام جواد (علیه السلام) نقل می کند که آن امام همام فرمودند: هرکسی که پدرم (علیه السلام) را در سرزمین طوس آگاهانه به حق امامت زیارت نماید بهشت را برای او ضمانت و وعده ی حتمی می دهم.»

۲. الصدوق (رحمه الله)، قال: قال رسول الله (صلی الله علیه و آله و سلم): ستدفن بضعه منی بأرض خراسان، لا یزورها مؤمن إلا أوجب الله له الجنه، وحرم جسده علی النار.(۲)

«مرحوم صدوق به سند خود روایتی از پیامبر خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) نقل می کند که ایشان فرمودند: به زودی پاره ای از تن من (فرزندی از

۱- عیون الاخبار الرضا، ج ۲، ص ۲۵۶؛ در برخی از روایات به جای «حتمت» «ضمنت» آمده است که در معنا تغییری ایجاد نمی کند.

۲- من لایحضره الفقیه، ج ۲، ص ۳۵۱.

فرزنـدان من) در سـرزمین خراسان دفن می شود، هیـچ اهل ایمان و مسـلمانی او را زیارت نمی کنـد الّا این که خداونـد متعال بهشت را برای او واجب می کند و جسمش را بر آتش جهنم حرام می کند.»

۳. محمد بن المشـهدی (رحمه الله) بإسناده عن الصدوق عن أبیه قال: حدثنا سعد بن عبد الله، عن أحمد بن أبی عبد الله البرقی، عن الحسن بن علی الوشـاء قـال: قلت للرضـا (علیه السـلام) ما لمن زار قبر أحـد من الأئمه؟ قال: له مثل من أتی قبر أبی عبـد الله (علیه السلام)، قال: قلت: وما لمن زار قبر أبی عبد الله (علیه السلام)؟ قال: الجنه والله.(۱)

«حسن بن علی وشا می گویـد خـدمت امام رضا (علیه السـلام) عرض کردم پاداش کسـی که قبر یکی از ائمه ی اطهار (علیهم السـلام) را زیارت کند چیست؟ فرمودند همان ثوابی که برای زیارت قبر امام حسـین (علیه السلام) داده می شود. عرض کردم پاداش کسـی که قبر امام حسـین (علیه السـلام) را زیارت کند چیست؟ فرمودند: به خدا قسم بهشت پاداش زیارت امام حسـین (علیه السلام) است.»

در این روایت ثواب زیارت هر یک از ائمه (علیهم السلام) برابر با زیارت ابا عبدالله حسین (علیه السلام) قرار داده شده است از این رو شامل زیارت امام رضا (علیه السلام) نیز می گردد.

۴. الطوسـی (رحمه الله) عن محمـد بن أحمد بن داود، عن أبیه، عن محمد بن قولویه، عن أحمد بن محمد بن عیسـی، عن داود الصرمی، عن أبی جعفر محمد بن علی (علیهم السلام) قالا: سمعته یقول:

۱- مزرا محمد بن المشهدی مخطوط.

من زار أبی فله الجنه.(۱)

«داود صرمی از امام جواد (علیه السلام) نقل می کند که شنیدم امام می فرمایند: هرکس پدر مرا زیارت کند بهشت از آن اوست.»

۵. الصدوق (رحمه الله)، قال أبو جعفر (علیه السلام): ضمنت لمن زار قبر أبی بطوس عارفا بحقه الجنه علی الله عز وجل.(۲)

«امام نهم، امام جواد الائمه (علیه السلام) فرمودند: هر کس در شهر طوس مزار پدر مرا عارفانه به حقش زیارت کند بهشت را از جانب خدا برای او ضمانت می کنم. (یعنی خداوند چنین پاداشی را برای او قرار داده است.)»

۱- ۳- التهذیب، ج ۶ ، ص ۸۵ .

۲- من لایحضره الفقیه، ج ۲، ص ۳۴۹.

۱–۸. زیارت امام رضا (علیه السلام) و بخشش گناهان

اشاره

انجام هر عبادت و به طور کلی هر کار خیری در دنیا، کمترین تاثیری که دارد از بین بردن بدی ها و کفاره ی گناهان است، چنان که در قرآن کریم آمده است [إِنَّ الْحَسَنَاتِ يُذْهِبْنَ السَّيِّئَاتِ ذَلِكَ ذِكْرَى لِلذَّاكِرِينَ] (۱) خوبی ها بدی ها را از میان می برد این برای پندگیرندگان پندی است. زیارت اولیای خدا به خصوص معصومان (علیهم السلام) از بهترین عبادات و حسنات است که خداوند به واسطه ی آن تمام گناهان را می بخشد. و در همین ارتباط، روایات فراوانی از ائمه ی اطهار (علیهم السلام) نقل شده است.

۱. روی حمدان بن إسحاق النیشابوری قال: قلت لأبی جعفر الثانی (علیه السلام): ما لمن زار قبر أبیک بطوس؟ فقال: من زار قبر أبی غفر له ما تقدم من ذنبه وما تأخر.(۲)

«حمدان بن اسحاق نیشابوری می گوید خدمت امام نهم (علیه السلام) عرض کردم: پاداش و ثواب کسی که قبر پدر بزرگوار شما (امام رضا (علیه السلام)) را زیارت کند چیست؟ امام (علیه السلام) در پاسخ فرمودند: هرکس قبر پدر مرا زیارت کند تمام گناهان گذشته و آینده او بخشیده می شود.»(۳)

۱– هود / ۱۱۴.

۲– وسائل الشیعه، ج ۱۰، الباب ۸۲ من ابواب المزار، ح ۱، ص ۴۳۲.

۳– در عبارات هر کجا که دو صفت متقابل ذکر شود، مراد تمام موارد است برای نمونه اگر کسی بگوید من روز و شب تلاش می کنم مقصود وی تمام زمان است، از این رو مراد از گناهان گذشته (ما تقدم من ذنبه) و آینده (وما تأخر)، یعنی تمام گناهان مورد بخشش قرار می گیرد.

۲. عیون أخبار الرضا (علیه السلام)، أمالی الصدوق: العطار عن سعد عن أیوب بن نوح عن أبی جعفر الثانی (علیه السلام) قال: من زار قبر أبی (علیه السلام) بطوس غفر الله له ما تقدم من ذنبه وما تأخر، فإذا کان یوم القیامه نصب له منبر بحذاء منبر رسول الله (صلی الله علیه و آله و سلم) حتی یفرغ الله من حساب عباده.(۱)

«ایوب بن نوح از ابی جعفر ثانی یعنی امام جواد (علیه السلام) نقل می کند که امام (علیه السلام) فرمودند: هر کس قبر پدر مرا در طوس زیارت کند خداوند تمام گناهان او را می بخشد، و هنگامی که روز قیامت برپا می شود، در کنار منبر پیامبر اسلام (صلی الله علیه و آله و سلم) منبری برای وی قرار می دهند، تا خداوند از حساب بندگانش فارغ گردد.»

۳. الصدوق (رحمه الله) قال: و روی النعمان بن سعد عن أمیر المؤمنین (علیه السلام) أنه قال: سیقتل رجل من ولدی بأرض خراسان، بالسم ظلما، اسمه اسمی واسم أبیه اسم ابن عمران موسی (علیه السلام)، ألا فمن زاره فی غربته غفر الله عز وجل ذنوبه ما تقدم منها وما تأخر، ولو کانت مثل عدد النجوم، وقطر الأمطار وورق الأشجار.(۲)

«نعمان بن سعد از امیرالمومنین علی (علیه السلام) نقل می کند که امام (علیه السلام) فرمودند: به زودی مردی از فرزندان من در سرزمین خراسان به وسیله سم مسموم و به شهادت می رسد، که اسم او همانند اسم من (علی) است و اسم پدر او، اسم پسر عمران پیامبر یعنی موسی است (علی بن موسی). آگاه باشید که هر کس در

۱- الکافی، ج۴، ص۵۸۵ .

۲- من لایحضره الفقیه، ج ۲، ص ۳۴۹.

غربت او را زیارت کند، خداوند متعال تمام گناهان گذشته و آینده او را می بخشد. هر چند مقدار گناهان او به تعداد ستارگان آسمان و قطرات باران، و برگ درختان باشد.»

لطایف حدیث:

۱- از جمله ویژگی های ائمه ی معصومین (علیهم السلام) علم آنان به گذشته و آینده می باشد؛ لذا امام علی بن ابیطالب (علیه السلام) در این روایت از آینده خبر می دهد و این که بر سر یکی از فرزندان بزگوار آن حضرت چه می آید، به راستی چه سخت است دانستن حوادثی که در انتظار انسان و یا عزیزان انسان است و این چنین علمی برای مردم عادی قابل تحمل نیست و تاب و تحمل عظیم می خواهدکه جز در وجود معصوم (علیهم السلام) قابل تصور نیست. امام (علیه السلام) مشخصات فرزندش که به سم کشته می شود به روشنی بیان می کند و مکانی که این حادثه رخ می دهد به دقت می فرماید. بیان حوادث آینده که توسط امیرالمومنین (علیه السلام) اظهار می شود، اختصاص به امام رضا (علیه السلام) نداشته بلکه درباره ی فرزندان معصوم دیگرش نیز، چنین بیاناتی دارند مثل بیان حوادث امام حسین (علیه السلام)، رسیدن به کربلا و نینوا و به شهادت رسیدن آن بزرگوار.

۲- نکته دیگری که امام (علیه السلام) به آن تاکید دارند بخشش گناهان شخص زایر به هر میزانی که باشد است، لذا امام (علیه السلام) می فرماید: ولو گناهان وی به تعداد ستارگان آسمان یا برگ درختان باشد یعنی اگر چه مقدار گناهان شخص به میزانی باشد که قابل شمارش نباشد خداوند به برکت زیارت امام رضا (علیه السلام) آن ها را می بخشد، زیرا کسی که امام خویش را با شرط آن یعنی «عارفا بحقه» زیارت کند در واقع از کارهای بد خویش توبه نموده است، و به برکت چنین زیارتی مسیر خویش را مسیر اهل بیت (علیهم السلام) قرار داده است

و بی تردید دلی که متوجه امام رضا (علیه السلام) شود با چنین آگاهی و عرفانی، خداوند گناهانش را می بخشد.

۴. محمد بن یعقوب، عن محمد بن یحیی، عن علی بن إبراهیم الجعفری، عن حمدان بن إسحاق، قال: سمعت أبا جعفر (علیه السلام)، أو حکی لی رجل عن أبی جعفر (علیه السلام)، الشک من علی بن إبراهیم قال: قال أبو جعفر: من زار قبر أبی بطوس غفر الله له ما تقدم من ذنبه وما تأخر. قال: فحججت بعد الزیاره، فلقیت أیوب بن نوح، فقال لی: قال أبو جعفر الثانی (علیه السلام): من زار قبر أبی بطوس غفر الله ما تقدم من ذنبه، وما تأخر، وبنی الله له منبرا فی حذاء منبر محمد وعلی (علیه السلام)، حتی یفرغ الله من حساب الخلائق، فرأیته وقد زار، فقال: جئت أطلب المنبر.(۱)

«علی بن ابراهیم جعفری از حمدان بن اسحاق نقل می کند که از امام جواد (علیه السلام) شنیدم یا شخصی از امام جواد (علیه السلام) برایم نقل کرد (این تردید از ناحیه ی علی بن ابراهیم است که می گوید نمی دانم حمدان بن اسحاق گفت از امام شنیدم یا دیگری برای وی نقل کرده است) که امام فرمودند: هر شخص قبر پدر مرا در شهر طوس (مشهد الرضا (علیه السلام)) زیارت کند خداوند تمام گناهان گذشته و آینده ی او را می بخشد. وی در ادامه می گوید پس از زیارت امام (علیه السلام) با فرا رسیدن ایام حج، به حج رفته و حج به جا آوردم، در آن جا ایوب بن نوح را ملاقات کردم. ایوب بن نوح به من گفت ابوجعفر دوم امام جواد (علیه السلام) (ابوجعفر اول امام باقر (علیه السلام)

۱- الکافی، ج۴ ،ص۵۸۵ .

است) فرمودند: «هرکس قبر پدر مرا در شهر طوس زیارت کند خداوند تمام گناهان گذشته و آینده او را می بخشد و برای وی در کنار منبر حضرت رسول (صلی الله علیه و آله و سلم) و امیر المؤمنین علی (علیه السلام) منبری بنا می کند تا خداوند از حساب خلایق فارغ شود.» حمدان بن اسحاق می گوید: من ایوب بن نوح را دوباره در خراسان (مشهد الرضا) ملاقات کردم و درحالی که قبر امام رضا (علیه السلام) را زیارت کرده بود، به من گفت آمده ام تا آن منبر را از خداوند طلب کنم (یعنی من هم به دنبال فرمایش امام جواد (علیه السلام) جهت کسب ثواب و مقام بلند و منبری که امام جواد (علیه السلام) فرموده بودند، به زیارت امام رضا (علیه السلام) آمده ام.)

۵. الصدوق (رحمه الله) قال: حدثنا أحمد بن زیاد بن جعفر الهمدانی - رضی الله عنه - قال: حدثنا علی بن إبراهیم بن هاشم عن أبیه، عن یاسر الخادم قال: قال علی ابن موسی الرضا (علیه السلام) لا تشد الرحال إلی شئ من القبور إلا إلی قبورنا، ألا وإنی لمقتول بالسم ظلما، ومدفون فی موضع غربه، فمن شد رحله إلی زیارتی، استجیب دعاؤه وغفر له ذنبه.(۱)

«یاسر خادم(۲) می گوید: علی بن موسی الرضا (علیه السلام) فرمودند: «برای زیارت هیچ قبری بار سفر نبندید (بسته نمی شود) مگر برای زیارت قبرهای ما (اهل بیت (علیهم السلام))، آگاه باشید که من از

۱- شیخ صدوق، الخصال، ص ۱۴۴.

۲- ۲- وی از محدثان شهر قم بوده است، و از حضرت رضا (علیه السلام) روایات فراوانی در اصول دین و فروع و همچنین در آداب و سنن نقل می کند. احمد بن ابی عبدالله برقی در مسایلی از او نقل می کند. ر.ك راویان امام رضا (علیه السلام) در مسند الرضا، ص ۵۳۶ .

سر جور و ظلم به سم کشته می شوم و در سرزمینی دور و غریب دفن می گردم، پس هرکس به قصد زیارت من بار سفر ببندد دعایش مستجاب و برآورده می شود و گناهش بخشیده می شود.»

لطایف روایت:

۱- در مکـانی که اهـل بیت (علیهم السـلام) چه زنـده و چه مرده حضور داشـته باشـند، آن مکـان محـل رفت و آمـد ملائکه و زیارتگاه عرشـیان است، پس زایر امام رضا (علیه السـلام) بلکه زایر هر یک از ائمه ی معصومین (علیهم السلام)، باید بداند که در جمع ملائکه به زیارت می پردازد و قدر خویش را بیشتر بداند.

۲- امام (علیه السـلام) از بارگاه خویش به عنوان باغی از باغ های بهشت تعبیر می کنند، چنان که پیامبر (صلی الله علیه و آله و سلم) هم فرمودنـد بین قـبر و محراب من در مسـجد النـبی «روضه من ریـاض الجنه» بـاغی از بـاغ هـای بهشت است. اگر از هر مسـلمانی بپرسـیم که دوست داری در بهشت نمـاز بخوانی و یـا عبادت نمایی؟ بی شک و تردیـد پاسـخ مثبت خواهـد بود، اما چنین امری چگونه ممکن است؟ در پاسـخ باید گفت: با حضور در کنار اهل بیت (علیهم السـلام) در واقع در باغی از باغ های بهشتی حضور می یـابیم و عبادت در کنار آنان یعنی عبادت در بهشت. آری زیبایی بهشت به حضور اهل بیت (علیهم السـلام) است و آنانـنـد که بهشت را بهشت نموده اند. و زایر باید بداند آن آرامشـی که در هنگام حضور در حرم دارد به خاطر حضور در بهشت ولایت است.

۳- امـام (علیه السـلام) بـاز در مقام پاداش زایر خویش می فرماینـد: از جمله چیزهایی که نصـیب زایر می گردد، ثواب هزاران حج و عمره است و این که در آخرت نیز مورد شفاعت اهل بیت (علیهم السلام)

قرار می گیرد تا گناهانش بخشیده گردد، همان گونه که قبل از این بیان گردید.

۱-۹. زیارت امام رضا (علیهم السلام) و کسب منبری کنار منبر پیامبر اسلام و امیر المومنین (علیه السلام)

همان طور که در بخش های گذشته بیان شد زیارت امام رضا (علیه السلام) باعث بالا رفتن مقام شخص می گردد و زایر امام رضا (علیه السلام) مقامی بسیار رفیع می یابد، که در روایات متعدد به آن تصریح شده است، از این رو در روایات از چنین مقام بلند ی به منبری در کنار منابر پیامبر اسلام و امیرالمومنین (علیهما السلام) تعبیر شده است، یعنی زایرامام رضا (علیه السلام) در قیامت در کنار رسول و وصی و جانشین پیامبر (صلی الله علیه و آله و سلم) قرار می گیرد، چنان که در روایت ایوب بن نوح و حمدان بن إسحاق گفته شد.(۱)

۱- محمد بن یعقوب، عن محمد بن یحیی، عن علی بن إبراهیم الجعفری، عن حمدان بن إسحاق، قال: سمعت أبا جعفر (علیه السلام)، أو حکی لی رجل عن أبی جعفر (علیه السلام)، الشک من علی بن إبراهیم قال : قال أبو جعفر : من زار قبر أبی بطوس غفر الله له ما تقدم من ذنبه وما تأخر. قال: فحججت بعد الزیاره، فلقیت أیوب بن نوح ، فقال لی: قال أبو جعفر الثانی (علیه السلام): من زار قبر أبی بطوس غفر الله ما تقدم من ذنبه ، وما تأخر ، وبنی الله له منبرا فی حذاء منبر محمد وعلی (علیه السلام)، حتی یفرغ الله من حساب الخلائق، فرأیته وقد زار، فقال: جئت أطلب المنبر، الکافی: ج۴، ص۵۸۵ .

۱-۱۰. زیارت امام رضا (علیه السلام) و استجابت دعا

از جمله اموری که هر زایری با تمام وجود آرزو می نماید، این است که حاجات و خواسته های خویش را در هنگام زیارت به برکت ارادت به اهل بیت (علیهم السلام) مستجاب و برآورده شده ببیند، ولیکن باید توجه داشت که برآورده شدن حاجات تنها به اجابت آن در دنیا نیست، چه بسا اموری که از خداوند سبحان در خواست می کنیم ولی به صلاح ما نباشد، و از طرف دیگر هم، گاهی اوقات چیزهایی را دوست نداریم ولی در واقع به صلاح ما می باشد چنان که در قرآن آمده است]وَعَسَی أَن تَکْرَهُواْ شَیْئًا وَهُوَ خَیْرٌ لَّکُمْ وَعَسَی أَن تُحِبُّواْ شَیْئًا وَهُوَ شَرٌّ لَّکُمْ وَاللّهُ یَعْلَمُ وَأَنتُمْ لاَ تَعْلَمُونَ[(۱) و بسا چیزی را خوش نمی دارید و آن برای شما خوب است و بسا چیزی را دوست می دارید و آن برای شما بد است و خدا می داند و شما نمی دانید.

از این رو آن چه وظیفه ی ماست این است که چیزی را از خداوند بخواهیم که به صلاح دنیا و آخرت ما باشد، و چون به طور دقیق نمی دانیم چه چیزی به صلاح ماست، باید بررسی نمود و اگر در ظاهر در آن مصلحتی بود، آن را از خداوند طلب نماییم، ولی اگر برآورده نشد این را حمل بر بی توجهی خداوند به خواسته ی خود ندانیم بلکه باید بر این باور باشیم که خداوند آن چه به صلاح است انجام می دهد، و به خداوند اطمینان و بر او توکل نماییم. رسیدن به مقام بالای رضایت و راضی بودن به رضای خدا، مقامی است بسیار بلند، از این رو هنگام دعا

۱- بقره / ۲۱۶.

و خواستن حاجت ها باید رضایت و صلاح دیدِ خداوند را فراموش ننمود. در روایاتی که از امام رضا (علیه السلام) نقل شد، خود امام (علیه السلام) فرمودند: هرکس برای دیدار ما بار سفر ببندد، بداند که ما حاجتش را برآورده می نماییم؛ و چه بسیار حاجت مندانی که با قلبی پر از امید به دیدار یار رفتند و خداوند به برکت و احترام و مقام امام (علیه السلام) حاجات آنان را برآورده نمود، و حتی عده ای قبل از بیان حاجت، به خواسته ی خویش رسیدند. چنان که در روایت یاسر خادم بیان شد.(۱)

۱- الصدوق (رحمه الله) قال: حدثنا أحمد بن زیاد بن جعفر الهمدانی - رضی الله عنه - قال: حدثنا علی بن إبراهیم بن هاشم عن أبیه، عن یاسر الخادم قال: قال علی ابن موسی الرضا (علیه السلام) لا تشد الرحال إلی شئ من القبور إلا إلی قبورنا، ألا وإنی لمقتول بالسم ظلما، ومدفون فی موضع غربه، فمن شد رحله إلی زیارتی، استجیب دعاؤه وغفر له ذنبه.

۱-۱۱. زیارت امام رضا (علیه السلام) و در امان بودن از آتش جهنم

در امان بودن از آتش دوزخ که نشان دهنده ی خشم الهی است، از جمله مسایلی است که برای هر فرد مسلمانی دارای اهمیت خاص و ویژه ای می باشد، و در واقع آرزویی است که برای رسیدن به آن مسلمانان با ترک محرمات و انجام واجبات خود را به آن هـدف نزدیک می کننـد. و علاوه ی برآن، خداونـد سـبحان برای نیل و دستیابی به این امر مهم، راه های فراوانی را قرار داده است، که یکی از راه های مهم توجّه و توسّل به معصومان (علیهم السـلام) و خدمت آن بزرگان رسیدن می باشد، چه در زمان حیات و یا پس از شهادت آنان، زیرا همان گونه که بیان شد فرقی بین زنده و مرده ی معصومان (علیهم السلام) نیست، و زیارت به معنای توجه و ابراز ارادت به کسانی است که خداوند آنان را واسـطه و وسـیله ی رحمت خویش قرار داده است. در احادیث فراوانی که از ائمه ی معصومین (علیهم السلام) رسیده است، یکی از آثار زیارت امام رضا (علیه السلام) در امان بودن از عذاب الهی است. که به بیان نمونه هایی از آن می پردازیم.

۱. أمالی الصدوق: ابن موسی، عن الأسدی، عن سهل، عن عبد العظیم الحسنی قال: سمعت أبا جعفر الثانی (علیه السلام) یقول: ما زار أبی (علیه السلام) أحد فأصابه أذی من مطر أو برد أو حر إلا حرم الله جسده علی النار.(۱)

۱- أمالی الصدوق، ص ۶۵۴.

«حضرت عبدالعظیم حسنی(۱) می گوید از امام نهم جواد الائمه (علیه السلام) شنیدم که می فرمودند: هیچ زایری از زایران پدرم امام رضا (علیه السلام) نیست که در راه زیارت وی مورد اذیت و آزاری مانند بارش باران یا سرما یا گرما، قرار گیرد الا این که خداوند به واسطه ی این مقدار از اذیت شدن، جسمش را بر آتش جهنم حرام گرداند (کنایه از این که از آتش جهنم در امان خواهد بود.)»

۲. السنانی، عن الأسدی، عن سهل، عن عبد العظیم الحسنی قال: سمعت علی بن محمد العسکری (علیه السلام) یقول: أهل قم وأهل آبه المغفور لهم لزیارتهم لجدی علی بن موسی الرضا (علیه السلام) بطوس، ألا ـ ومن زاره فأصابه فی طریقه قطره من السماء حرم الله جسده علی النار.(۲)

«حضرت عبدالعظیم حسنی می گوید: از امام علی بن محمد عسکری (امام دهم، امام هادی) (علیه السلام) شنیدم که می فرمودند: اهل قم، اهل آیه ی غفران می باشند به واسطه ی این که آنان جدم علی بن موسی الرضا (علیه السلام) را در شهر طوس زیارت می کنند(۳)، آگاه

۱- ۲- او عبدالعظیم بن عبدالله بن علی بن حسن بن زید بن حسن بن علی بن ابیطالب (علیه السلام) از عالمان و محدثان جلیل القدر است که حضور سه امام را یعنی اما رضا، امام جواد و امام هادی (علیه السلام) را درک نموده و از آن سه بزرگوار حدیث نقل می کند، وی در زمان خلافت متوکل از مدینه به شهر ری هجرت و حدود سال ۲۵۰ ه . ق. درگذشت. ر.ك راویان امام رضا (علیه السلام)، ص ۲۴۶.

۲- عیون الاخبار الرضا، ج ۲، ص ۲۶۰.

۳- اهالی شهر قم از همان ابتدا از مریدان و عاشقان اهل البیت عصمت (علیهم السلام) بوده و هستند و این که امام (علیه السلام) از آنان با این عنوان یاد می کند به علت این است که آنان ساکن ایران بوده و نسبت به شهرهای عراق به مشهد الرضا (علیه السلام) نزدیکترند، و توفیق بیشتر ی برای زیارت امام رضا (علیه السلام) داشته اند.

باشید هرکس برای زیارت علی بن موسی الرضا (علیه السلام) برود و در راه زیارت به مقدار چکیده شدن یک قطره باران بر وی اذیت گردد، خداوند جسمش را بر آتش جهنم حرام می گرداند.»

۳. الصدوق (رحمه الله)، قال: قال رسول الله (صلی الله علیه و آله و سلم): ستدفن بضعه منی بأرض خراسان، لا یزورها مؤمن إلا أوجب الله له الجنه، وحرم جسده علی النار.(۱)

«مرحوم صدوق به سند خود روایتی از پیامبر خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) نقل می کند که ایشان فرمودند: به زودی پاره ای از تن من (فرزندی از فرزندان من) در سرزمین خراسان دفن می شود، هیچ اهل ایمان و مسلمانی او را زیارت نمی کند الا این که خداوند متعال بهشت را برای او واجب و جسمش را بر آتش جهنم حرام می کند.»

۴. الصدوق، عن ماجیلویه، عن علی، عن أبیه، عن الهروی قال: سمعت الرضا (علیه السلام) یقول: انی سأقتل بالسم مسموما ومظلوما واقبر إلی جانب هارون ویجعل الله عز وجل تربتی مختلف شیعتی وأهل بیتی فمن زارنی فی غربتی وجبت له زیارتی یوم القیامه والذی أکرم محمدا (صلی الله علیه و آله و سلم) بالنبوه واصطفاه علی جمیع الخلیقه لا یصلی أحد منکم عند قبری رکعتین إلا استحق المغفره من الله عز وجل یوم یلقاه والذی أکرمنا بعد محمد (صلی الله علیه و آله و سلم) بالإمامه وخصنا بالوصیه ان زوار قبری لأکرم الوفود علی الله یوم القیامه وما من مؤمن یزورنی فتصیب وجهه قطره من السماء إلا حرم الله عز وجل جسده علی

۱- من لایحضره الفقیه، ج ۲، ص ۳۵۱.

النار.(۱)

«اباصلت هروی نقل می کند که از امام رضا (علیه السلام) شنیدم که می فرمودند: به درستی که به زودی مظلومانه و از سر کِین مسموم شده و به وسیله ی سم کشته می شوم و در کنار هارون دفن خواهم شد، و خداوند عزوجل تربت مرا محل رفت و آمد شیعیان و اهل بیتم (علیهم السلام) قرار می دهد. پس هرکس مرا در غربت زیارت کند، بر من واجب است که روز قیامت به دیدنش بروم. و قسم به خدایی که حضرت محمد (صلی الله علیه و آله و سلم) را به واسطه ی انتخابش برای رسالت، عزیز و با کرامت گردانید و او را از بین تمامی مخلوقاتش برگزید، هیچ یک از شما درکنار قبر من دو رکعت نماز به جا نمی آورد، الا این که هنگام ملاقات با خداوند، مستحق مغفرت و بخشش خداوند خواهد بود. قسم به خدایی که حضرت محمد (صلی الله علیه و آله و سلم) را برای رسالت انتخاب نمود و ما را به واسطه ی امامت، مورد احترام و تکریم قرار داد، و وصایت و جانشینی پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) را به ما (ائمه ی اطهار (علیهم السلام)) اختصاص داد. زایران قبر من بهترین و با کرامت ترین گروهی خواهند بود که روز قیامت بر خداوند وارد می شوند و هیچ مؤمنی نیست که برای زیارت ما بیاید و قطره ای باران از آسمان بر وی بچکد الا این که خداوند بدنش را بر آتش جهنم حرام کند (یعنی به واسطه ی این مقدار کم از سختی، آتش جهنم را نمی چشد.)»

۵. الطوسی (رحمه الله) بإسناده عن علی بن إبراهیم بن هاشم، عن أبیه،

۱- عیون الاخبار الرضا ، ج ۲، ص ۲۲۶، ح ۱.

عن أبی هـاشم الجعفری داود بن القاسم، قال سـمعت محمـد بن علی بن موسـی الرضا (علیه السـلام) یقول: إن بین جبلی طوس قبضه من الجنه، من دخلها کان آمنا یوم القیامه من النار.(۱)

«ابوهاشم جعفری می گوید: از امام جواد (علیه السـلام) شـنیدم که می فرمود: بین دو کوه سـرزمین طوس، قطعه ای از بهشـت است که هرکس داخل آن شود در روز قیامت از آتش جهنم در امان است.»

۱- التهذیب، ج ۶ ، ص ۱۰۹ . همچنین صدوق در من لایحضره الفقیه، ج ۲، ص ۳۴۹ ، نقل کرده است.

۱-۱۲. زیارت امام رضا (علیه السلام) و کمک و دستگیری در سه جای مهم

اشاره

بی تردید بحث از قیامت و مواقف و مکان های هول انگیز و خطرناک آن و عبور از هریک از آن ایستگاه ها، همواره برای اهل ایمان مهم بوده و می باشد. از این رو خوشبختانه در روایات متعددی از جمله فواید و فضایلی که برای زیارت امام رضا (علیه السلام) ذکر شده است، تنها نبودن در این مواقف و نجات یافتن از مصیبت های ترسناک آن مواقف می باشد که در ادامه ذکر می گردد.

۱. الطوسی (رحمه الله) عن محمد بن أحمد بن داود، عن أبیه، عن محمد بن السندی، عن أحمد بن إدریس، عن علی بن الحسن النیشابوری عن أبی صلاح شعیب بن عیسی، قال: حدثنا صالح بن محمد الهمدانی، عن إبراهیم بن إسحاق النهاوندی، قال: قال الرضا (علیه السلام): من زارنی علی بعد داری ومزاری أتیته یوم القیامه فی ثلاثه مواطن حتی أخلصه من أهوالها: إذا تطایرت الکتب یمینا وشمالا وعند الصراط، والمیزان.(۱)

«ابراهیم بن اسحاق نهاوندی می گوید امام رضا (علیه السلام) فرمودند: هرکس برای زیارت من و یا قبرم از راه دور بیاید و مرا زیارت کند، من هم در روز قیامت در سه جا به فریاد او می رسم و او را از ترس آن سه جا نجاتش می دهم.

۱- هنگامی که شخص نمی داند کتاب اعمال او به دست

۱- ۱- التهذیب، ج ۶، ص ۸۵، خصال، ص ۱۶۷ ، من لایحضره الفقیه، ج ۲، ص ۲۴۹.

راست یا به چپ او داده می شود.

۲- هنگام عبور از پل صراط.

۳- هنگام سنجش اعمال شخص.

لطایف روایت:

۱- از ویژگی های معصومان (علیهم السلام)، احسان و لطف آنان نسبت به مردم است، که این لطف و احسان در جایی که دیگران در حق آنان احسان و لطفی کرده باشند بیشتر خواهد بود، و منشا چنین رفتاری تربیت و آشنایی با آموزه های الهی می باشد، همانگونه که خداوند در قرآن می فرماید: «مَن جَاء بِالْحَسَنَهِ فَلَهُ عَشْرُ أَمْثَالِهَا»(۱)، یعنی نه تنها جزا و پاداش کار خیر واحسان، احسان و خیر است، بلکه پاداش آن عمل پسندیده چندین برابر می باشد. لذا امام (علیه السلام) نه تنها زحمت زایر خویش را جبران می کند بلکه پاداش چندین برابر به او می دهد. زیرا زایری که سختی دوری راه را برای دیدن محبوب و مولای خویش تحمّل می کند، امام رحمت نیز به چندین برابر جبران می کند.

۲- از نکات مهم در پاداش امام رضا (علیه السلام) توجه به آخرت و مشکلات اساسی انسان هاست. زیرا بی شک مشکلات دنیوی و ترس ها و هول هایی که در دنیا برای انسان ایجاد می شود، هرچند سخت و بزرگ باشد پس از مدتی از بین می رود، زیرا یکی از سنت های الهی از بین بردن و رفع سختی ها و ترس ها می باشد. چنان که در قرآن فرموده است «إِنَّ مَعَ الْعُسْرِ یُسْرًا»(۲) یعنی با هر سختی و امر ناخوشایندی که برای انسان پیش می آید، گشایش و رفع مشکل است، و با توجه به عمر کوتاه انسان ها، این مشکلات

۱- ۲- هر کس کار نیکی بیاورد ده برابر آن [پاداش] داده خواهد شد. انعام / ۱۶۰.

۲- ۳- آری با دشواری آسانی است، الانشراح/ ۶.

هم کوتاه خواهد بود. اما آن مشکلی که به راحتی قابل رفع نیست و از دیگران کاری بر نمی آید، مشکلات اخروی و هول و ترس از بعضی مسایل اخروی است. مانند این که انسان نداند چه وضعیتی دارد آیا پرونده اعمال او، به نشانه ی خوب بودن و قبولی، به دست راست او داده می شود؟ و یا خیر به دست چپ او داده می شود؟، که این امر نشان از مردودی و بدی اعمال وی در دنیاست. و این حالت انتظار و ندانستن حکم خداوند و بلا تکلیفی، از اصل حکم خداوند به مردود بودن اعمال، سخت تر است. مانند شخصی که دادگاه قرار است حکم او را صادر کند در حالی که او نمی داند چه سرنوشتی در انتظار اوست و این هول و ترس و انتظار بسیار سخت است. لذا امام (علیه السلام) می فرمایند: من در چنین حالتی، کنار زایر عاشقم هستم، زایری که با عشق و معرفت به حق اهل بیت (علیهم السلام) برای انجام وظیفه و ابراز ارادت از راه دور به زیارتم آمده، من هم هنگام غربت و تنهایی او را کمک می نماییم.

مکان سخت دوم هنگامی است که شخص می خواهد از پل صراط عبور کند. پلی که در وصفش گفته شده است: از مو نازکتر و از شمشیر تیزتر است، و انسان باید با کوله باری از اعمال که بر دوشش سنگینی می کند از آن عبور کند. اعمالی که کمر شخص را می شکند. لذا امام (علیه السلام) می فرماید: در این هنگام که بسیار سخت است و از دیگران کاری بر نمی آید من به کمک زایر خویش می روم.

مکان و موقف سوم، وقت رسیدگی به پرونده ی اعمال شخص است و آن هنگامی است که اعمال شخص در کفه ی ترازو قرار می گیرد آن هم نزد خداوندی که فرموده «فَمَن يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ

خَيْرًا يَرَه وَمَن يَعْمَـلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ شَـرًّا يَرَهُ»(۱) خداونـدی که در سـنجش اعمـال مثقال مثقال حساب می کنـد و دقت می کنـد و اعمال خالی از عشق و خلوص را پوچ و سبک می داند، لذا وقتی شخص ملاحظه می کند اعمال با این دقت محاسبه می شود و هیـچ حرف و عمل و نیّتی از نظر خداونـد مخفی نمانـده، ترس و دلشوره سـراپای او را در بر می گیرد و خویش را بی پناه و ضعیف می بینـد. لـذا امام (علیه السـلام) می فرمایـد: ولو زایر من نداند، که چه چیزی باید از ما بخواهد و چه چیزی به صـلاح اوست، و یا اصلا نمی داند که مشکلات و خطرهایی که او را تهدید می کند چیست! ولی ما در سه جای مهم و سخت آخرت او، حاضـر می شوم و مشکلات او را حل می کنم. اعمال او را از سبکی خارج می کنم و چون از سر اخلاص و عشق و صفا به زیارت من آمده است اعمال او را ثقیل و سـنگین و با ارزش می کنم و از این راه، آن ترس و وحشت و اضـطراب زایر خویش را از بین می برم.

روایت فوق، با کلماتی مشابه از همین طریق نیز آمده است؛ و در متن آن تنها در یک جا «شطون» و در نقل دیگر «شطّ مزاری» بعد از «بعد داری» آمده است، کلمه ی «شطّ» و «شطن» به معنای دور شدن آمده است، بنابراین «شط مزاری» یا «شطون مزاری» به معنای دور بودن قبر امام (علیه السلام) می باشد و تغییری در معنا ایجاد نمی شود.

۱. کامل الزیاره: أبی، عن سـعد، عن علی بن الحسـین النیسابوری، عن شـعیب ابن عیسـی، عن صالـح بن محمـد الهمـدانی، عن إبراهیم

۱- پس هر که هموزن ذره ای نیکی کنـد [نتیجه] آن را خواهـد دیـد و هر که هموزن ذره ای بـدی کنـد [نتیجه] آن را خواهد دید، الزلزله ۹۹/۷ و۸.

بن إسحاق النهاوندی قال: قال أبو الحسن الرضا (علیه السلام): من زارنی علی بعد داری وشطون مزاری أتیته یوم القیامه فی ثلاثه مواطن، حتی أخلصه من أهوالها: إذا تطایرت الکتب یمینا وشمالا وعند الصراط، وعند المیزان.(۱)

۲. روی إبراهیم بن إسحاق النهاوندی عمن ذکره قال: قال الرضا (علیه السلام): من زارنی علی بعد داری وشط مزاری أتیته یوم القیامه فی ثلاثه مواطن حتی أخلصه من أهوالها: إذا تطایرت الکتب یمینا وشمالا، وعند الصراط، وعند المیزان.(۲)

البته در برخی از روایات، تنها «من زارنی علی بعد داری أتیته یوم القیامه فی ثلاثه مواطن» آمده است.(۳) یعنی بعد از «بُعد داری» «شط مزاری» نیامده است.

۱- کامل الزیاره، ۳۰۴.

۲- وسایل الشیعه ، ج ۱۰، باب ۸۲ از ابواب مزار ، حدیث ۲، ص ۴۳۳ . و مزار مفید قسم دوم ، باب ۱۶، ح ۲ ، ص ۱۶۸.

۳- امالی الصوق، مجلس ۲۵، حدیث ۹ .

۱-۱۳. زیارت امام رضا (علیه السلام) و اعطای پاداش مجاهدان در راه خدا

از جمله پاداش هایی که زایران حرم امام هشتم (علیه السلام) از آن برخوردار می گردند، پاداشی است که خداوند برای مجاهدان در راه خودش مقرر نموده است، پاداشی که در آیات و روایات فراوان باب جهاد برای رزمندگان گفته شده است. و حتی در برخی از آیات نشانه ی ایمان و مومن حقیقی، مجاهدت در راه خداوند بیان گردیده است، مجاهدانی که از نعمت ها و رحمت خداوند بهره مند می گردند: [وَالَّذِينَ آمَنُواْ وَهَاجَرُواْ وَجَاهَدُواْ فِي سَبِيلِ اللّهِ وَالَّذِينَ آوَواْ وَّنَصَرُواْ أُولَئِكَ هُمُ الْمُؤْمِنُونَ حَقًّا لَّهُم مَّغْفِرَةٌ وَرِزْقٌ كَرِيمٌ](۱) و کسانی که ایمان آورده و هجرت کرده و در راه خدا به جهاد پرداخته و کسانی که [مهاجران را] پناه داده و یاری کرده اند آنان همان مؤمنان واقعی اند برای آنان بخشایش و روزی شایسته ای خواهد بود.

آن چه در روایت قابل توجه است، میزان و مقدار زیاد پاداش است، چنان که در روایت گفته شده است به زایر امام رضا (علیه السلام) پاداش صد هزار مجاهد در راه خدا داده می شود، و این پاداش تنها بخشی از برکات زیارت امام (علیه السلام) است.

۱. الصدوق (رحمه الله) قال: و روی عن أبی الصلت عبد السلام بن صالح الهروی(۲)، قال: سمعت الرضا (علیه السلام) يقول: ...، ألا فمن زارنی

۱- انفال / ۷۴.

۲- ۵- عبدالسلام بن صالح ابوصلت هروی، از مشهورترین اصحاب امام رضا (علیه السلام) می باشد و بین شیعه و اهل سنت معروف و از خادمان و محارم امام رضا (علیه السلام) بوده است. وی از امام (علیه السلام) روایات فراوانی را در زمینه های مختلف نقل نموده است. او در مدینه متولد شد و هنگام ورود امام (علیه السلام) به نیشابور در آنجا بوده و یکی از راویان روایت سلسله الذهب امام (علیه السلام) در نیشابور بوده است. وی زبانی شیرین و فصیح داشته و همواره بدون ترس و با شجاعت سخن می گفته است. ابا صلت در سال ۲۳۲ ه . ق و به نقلی در ۲۳۶ درگذشت.

فی غربتی کتب الله عز وجل له اجر... ومائه ألف مجاهد،...(۱)

«ابا صلت هروی از امام رضا (علیه السلام) نقل می کند که امام رضا (علیه السلام) می فرمودند:آگاه باش هر کسی در غربت مرا زیارت کند خداوند پاداش و ثواب صد هزار مجاهد در راه خدا را برایش می نویسد.»

در خبر دیگری نیز آمده است که خداوند به زایر امام (علیه السلام) اجر و ثواب کسی را خواهد داد، که در ابتدا جهت تجهیز مجاهدان اقدام نموده و سپس همراه مبارزان به جنگ رفته است، یعنی کسی که هم از مال خود در راه خدا گذشته و هم از جان خود در این راه می گذرد، در قرآن کریم چنین عملی نشانه ی ایمان واقعی و صداقت در گفتار و کردار شمرده شده است:]إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِینَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ ثُمَّ لَمْ یَرْتَابُوا وَجَاهَدُوا بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنفُسِهِمْ فِی سَبِیلِ اللَّهِ أُوْلَئِکَ هُمُ الصَّادِقُون[(۲)، در حقیقت مؤمنان کسانی اند که به خدا و پیامبر او گرویده و [دیگر] شک نیاورده و با مال و جانشان در راه خدا جهاد کرده اند ایناننند که راست کردارند.

یعنی زایران امام (علیه السلام) از جمله مصادیق چنین آیاتی می باشند که در وفاداری صداقت خویش را به اثبات رسانده اند.

۱- الصدوق (رحمه الله) قال : و روی عن أبی الصلت عبد السلام بن صالح الهروی، قال : سمعت الرضا (علیه السلام) یقول: والله ما منا إلا مقتول شهید، فقیل له: فمن یقتلک یا بن رسول الله؟ قال: شر خلق الله فی زمانی، یقتلنی بالسم، ثم یدفننی فی دار مضیعه وبلاد غربه، ألا فمن زارنی فی غربتی کتب الله عز وجل له أجر ألف شهید، ومائه ألف صدیق، ومائه ألف حاج ومعتمر، ومائه ألف مجاهد، وحشر فی زمرتنا ، وجعل فی الدرجات العلی من الجنه رفیقنا، من لایحضره الفقیه، ج ۲، ص ۳۵۱.

۲- _ حجرات / ۱۵.

۲. الصدوق (رحمه الله) قال: روی الحسین بن زید، عن أبی عبد الله (علیه السلام) قال: سمعته یقول: یخرج رجل من ولد موسی اسمه اسم أمیر المؤمنین (علیه السلام)، فیدفن فی أرض طوس من خراسان، یقتل فیها بالسم فیدفن فیها غریبا، فمن زاره عارفا بحقه. أعطاه الله عز وجل أجر من أنفق من قبل الفتح وقاتل.(۱)

«حسین بن یزید می گوید: شنیدم از امام صادق (علیه السلام) که می فرمودند: مردی از نسل فرزندم موسی (امام هفتم (علیه السلام)) به دنیا می آید که هم اسم امیرالمومنین (علیه السلام) است، پس در شهر طوس از سرزمین خراسان دفن می شود، به وسیله ی سم کشته می شود و در همان سرزمین غریبانه دفن می گردد، هرکس او را در حالی که عارف به حق امامتش می باشد زیارت کند، خداوند به او پاداش کسی را می دهد که در قبل از پیروزی در جنگ، در راه خدا انفاق، و همراه مجاهدان پیکار نموده است.»

۱- من لایحضره الفقیه، ج ۲، ص ۲۴۹.

۱-۱۴. زیارت امام رضا (علیه السلام) و اعطای پاداش شهید در راه خدا

اشاره

خوشا به حال زایر امام رضا (علیه السلام) که نه تنها از ثواب مجاهدان و تجهیز کنندگان مجاهدان در راه خدا برخوردار است، بلکه در روایات متعددی آمده است که زایر دلباخته ی حرم رضوی از اجر و ثواب شهدای راه خدا که بس عظیم است نیز برخوردار می باشد، آن هم نه یک شهید بلکه ثواب هفتاد حتی هزار شهید، و آن هم نه هر شهیدی بلکه ثواب شهدای جنگ بدر که اولین جنگ اسلام و کفر بوده است و شهدای آن از جایگاه ویژه ای برخوردارند. از این رو در ادامه به نقل اخبار وارده در این زمینه می پردازیم:

۱. کامل الزیاره: أبی، عن سعد، عن إبراهیم بن الزیات، عن یحیی بن الحسن الحسینی، عن علی بن عبد الله بن قطرب، عن أبی الحسن موسی بن جعفر (علیه السلام) قال: مر به ابنه وهو شاب حدث وبنوه مجتمعون عنده فقال: إن ابنی هذا یموت فی أرض غربه، فمن زاره مسلما لامره عارفا بحقه کان عند الله عز وجل کشهداء بدر.(۱)

«علی بن عبدالله قطرب نقل می کند: که امام رضا (علیه السلام) از کنار امام هفتم (علیه السلام) عبور کرد در حالی که امام رضا (علیه السلام) نوجوانی بودند و دیگر فرزندان امام هفتم (علیه السلام) نیز در کنار ایشان بودند، در این هنگام امام موسی بن جعفر (علیه السلام) به امام رضا (علیه السلام) اشاره نموده و فرمودند: این فرزند من در سرزمینی غریبانه می میرد،

۱- کامل الزیاره، ص ۳۰۴.

پس هرکس او را در حالی که مطیع امر او و آگاه به حق اوست زیارت نماید، نزد خداوند عزیز و عظیم، همانند شهدای جنگ بدر می باشد.»

۲. همچنین در روایتی که در سابق ذکر شد ثواب زایر امام رضا (علیه السلام) برابر با هزار شهید ذکر شده است.

«ابا صلت هروی از امام رضا (علیه السلام) نقل می کند که امام رضا (علیه السلام) می فرمودند: آگاه باش هر کسی در غربت مرا زیارت کند خداوند پاداش و ثواب هزار شهید را برایش می نویسد.»(۱)

۳. الصدوق (رحمه الله) قال: وروی حمزه بن حمران قال: قال أبو عبد الله (علیه السلام): یقتل حفدتی بأرض خراسان فی مدینه یقال لها: طوس، من زاره إلیها عارفا بحقه، أخذته بیدی یوم القیامه، وأدخلته الجنه، وإن کان من أهل الکبائر، قال: قلت: جعلت فداك وما عرفان حقه؟ قال: تعلم أنه إمام مفترض الطاعه، غریب شهید، من زاره عارفا بحقه، أعطاه الله عز وجل أجر سبعین شهیدا، ممن استشهد بین یدی رسول الله (صلی الله علیه و آله و سلم) علی حقیقته.(۲)

«حمزه بن حمران می گوید: امام صادق (علیه السلام) فرمودند: به زودی نوه ی من در سرزمین خراسان در شهری که به آن طوس گفته می شود، کشته می شود، هر کس وی را در آن شهر در حالی که عارف و آگاه به حق اوست زیارت کند، در روز قیامت او را با

۱- ۱- الصدوق (رحمه الله) قال : وروی عن أبی الصلت عبد السلام بن صالح الهروی، قال: سمعت الرضا (علیه السلام) یقول: ... ألا فمن زارنی غربتی کتب الله عز وجل له أجر ألف شهید،... من لایحضره الفقیه، ج ۲، ص ۳۵۱.

۲- من لایحضره الفقیه، ج ۲، ص ۳۴۹.

دستان خودم گرفته و داخل بهشت می کنم. هر چند که او در دنیا مرتکب گناهان کبیره شده و اهل گناه بوده باشد. راوی می گوید: عرض کردم: جانم فدایت، عرفان و آگاهی به حق امام چیست؟ امام (علیه السلام) در پاسخ فرمودند: شناخت حق امام (علیه السلام) یعنی این که بدانی او امام و رهبر ی است که اطاعت از دستوراتش واجب است، بدانی که او دور از سرزمین و نزدیکان خویش و غریب است، غریبی که در غربت به شهادت رسیده است، شناخت حق امام یعنی این که بدانی هر کس در حالی که عارف به حق امامت اوست، او را زیارت کند، خداوند عزوجل ثواب هفتاد شهید را به او می بخشد، شهدایی که در مقابل پیامبر اسلام (صلی الله علیه و آله و سلم) در حالی که حقیقت شهادت را درک کرده اند کشته شده اند.»

لطایف حدیث:

۱- در حدیث شریف امام صادق (علیه السلام) با علم به آینده بیان می کند که بر سر فرزندانش چه مصیبت هایی در راه خدا وارد می شود، چنان که سایر ائمه (علیهم السلام) نیز به این امور آگاه بوده و با علم و صبر و حلم امامت و ولایت، آن مصایب را در راه خدا تحمّل می کردند و هیچ گاه زبان به شکوه و گلایه باز نکردند، بلکه با تمام وجود راه حق را یافته و با آگاهی به مصیبت ها و خطرها در آن مسیر حرکت نمودند تا به شهادت رسیدند.

۲- نکته دیگری که از کلام امام (علیه السلام) در مورد زایر قبر امام رضا (علیه السلام) به دست می آید، توجه اهل بیت (علیهم السلام) به عاشقان خویش است، به گونه ای که آنان را فراموش نکرده و کار آنان را به شخص دیگری واگذار نمی کنند، لذا امام صادق (علیه السلام) می فرماید در روز قیامت من خود دست زایران نوه ام (امام رضا (علیه السلام)) را می گیرم و داخل بهشت می کنم و این کمال لطف و معرفت اهل بیت (علیهم السلام) در حق دوستان و شیعیانشان می باشد، و ما عاشقان اهل بیت (علیهم السلام) باید بدانیم که از طرف اهل بیت (علیهم السلام) هیچ غفلتی و کوتاهی نسبت به پیروانشان صورت نمی گیرد و اگر قصور و کوتاهی هست، از طرف ماست، و ما هستیم که با بی توجهی خود را محروم ساخته ایم.

گر گدا کاهل بود

تقصیر صاحب خانه چیست

۳- از نکـات دیگر این روایت امیـدی است که امـام صـادق (علیه السـلام) به عاشـقان امام رضا (علیه السـلام) می دهنـد و می فرماینـد: هر چنـد که زایر عـاشق امام رضا (علیه السـلام) اهل گناه باشـد، آن هم گناهان کبیره ولی ما او را رها نمی کنیم و به پاس زحمتی که کشـیده و عاشقانه و عارفانه فرزند ما را زیارت کرده، در قیامت به سراغش می رویم و دستش را می گیریم و به بهشت داخلش می کنیم، یعنی لطف اهـل بیت (علیهم السـلام) و محبت آنان، تنها نسـبت به خوبان عالم نیست بلکه به افراد گناهکاری که از روی غفلت و بی دقتی و بی توجهی، مرتکب گناه شده اند و لو گناه کبیره، نیز توجه می کنند و کمک شان می کنند، و این مژده و بشارتی است به گناهکاران که یک بار دیگر گول شیطان را نخورند و از زیارت و توجه به اهل بیت (علیهم السلام) که در واقع توجه به پاکی ها و اسوه و الگوهای الهی هستند غفلت ننمایند.

نکته ی قابـل توجه: از مهم ترین کارهـای شـیطان نسـبت به انسـان هـای گناهکـار ایجـاد ناامیـدی از درگاه رحمت و بخشـش خداوند است، از این رو شـیطان مرتب در گوش گناهکاران زمزمه می کند که تو با این همه گناه چطور به زیارت می خواهی بروی، تو کجا زیارت علی بن موسـی الرضا (علیهم السلام) کجا؟ تو کجا نماز خواندن و عبادت کردن کجا؟ حرم امام (علیهم السـلام) جـای خوبـان است و تو جایی نـداری. آب از سـر من و تو گذشـته! وماننـد این حرف ها که شـیطان مرتب در گوش بندگان معصـیت کار خدا می خواند، در حالی که خداوند مهربان می فرماید:[قُلْ یَا عِبَادِیَ الَّذِینَ أَسْرَفُوا عَلَی أَنفُسِهِمْ لَا تَقْنَطُوا مِن رَّحْمَهِ الله إِنَّ الله یَغْفِرُ الذُّنُوبَ جَمِیعًا إِنَّهُ

هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ](۱) بگو ای بنـدگان من که بر خویشـتن زیاده روی روا داشـته ایـد از رحمت خدا نومید مشوید؛ در حقیقت خدا همه گناهان را می آمرزد که او خود آمرزنده ی مهربان است.

پس هنگام شـنیدن این کلماتِ شـیطان بایـد بگوییم که خداوند انبیاء و ائمه و اولیا (علیهم السـلام) را به عنوان واسـطه ی فیض الهی برای ما گناهکاران فرسـتاده است، هرچند خوبان از آن ها استفاده بیشتری می برند ولی ما گناهکاران نیز سهم فراوانی از انبیاء و امامان (علیهم السلام) داریم. موضوع بخشش در آیه ی شریفه، گناهکاران و کسانی هستند که بر خود ظلم و به واسطه ی گناه بر نفس خویش اسـراف نموده اند، از این رو خداوند به پیامبران و به خصوص پیامبر خاتم (صلی الله علیه و آله و سلم) دستور داده که اگر گناهکاران آمدند و از تو درخواست بخشش و مغفرت نزد خدا را کردند، تو ای پیامبر ما، برای آنان طلب مغفرت و بخشـش کن و به آن ها اعلام کن که خداونـد گناهانتان را می بخشـد.(۲) بنابر این وظیفه ی ما تنها خواسـتن از آن هـاست، و اجـابت و کمـک نمودن، کـار آن هـاست که خداونـد تضـمین نموده است. پس حرم امـام (علیه السـلام) تنها جای خوبان نیست، بلکه جای کسانی که عاشقند و امام شناسند و لو بر اثر غفلت دچار گناه شده اند.

۴- از نکته های دیگری که در این حدیث شریف وجود دارد، شرط و قیدی است که در روایت آمده است، شرطی که راوی

۱- زمر / ۵۳ .

۲- [وَلَوْ أَنَّهُمْ إِذ ظَّلَمُواْ أَنفُسَهُمْ جَآؤُوكَ فَاسْتَغْفَرُواْ الله وَاسْتَغْفَرَ لَهُمُ الرَّسُولُ لَوَجَدُواْ الله تَوَّابًا رَّحِيمًا] ، نساء / ۶۴.

را به سوال وا داشته و در مورد آن از امام (علیه السلام) سوال می کند. یعنی شرط قبولی و پذیرش زیارت امام رضا (علیه السلام) که در اکثر روایاتی که در مورد زیارت امام (علیه السلام) آمده است، دیده می شود، یعنی همراه بودن زیارت با آگاهی و معرفت به حق امام (علیه السلام)، که راوی از امام صادق (علیه السلام) در مورد حقیقت آگاهیِ بر حق امامت سوال می کند که مقصود از عرفان به حق امام (علیه السلام) چیست؟

امام صادق (علیه السلام) نیز در مقام جواب می فرمایند: آگاهی به حق امامت یعنی این که بدانی:

هر امامی اطاعتش واجب است. و این امر، هم از نظر عقل و هم به واسطه ی شرع ثابت شده است، یعنی شخص باید بداند که برای رسیدن به سعادت و رستگاری، اطاعت از امام واجب است. و اطاعت از امام یعنی، نه از امام جا ماندن و نه از امام جلو افتادن بلکه همراه امام بودن و قدم جای قدم امام گذاشتن. اطاعت از امام معصوم (علیه السلام) یعنی: فهم این امر که معصوم (علیه السلام) کلامی جز کلام خدا نمی گوید و چیزی برای خود نمی خواهد. یعنی دلدادگی به مولا، مولایی که خدایش او را با نعم العبد (عبد خوب) خطاب می کند و هم خدا از او راضیست و هم او از خدا راضیست. عبد صالحی که به خاطر خداوند و حمایت از دین خدا به غربت می آید و در غربت به شهادت می رسد، علم به حق امام یعنی: فهم این مسئله که امام حجت خدا و واسطه ی فیض الهی است. و انسان کاملی است که نزد خداوند به مقام محمود، مقام شایسته ای که دارای حق شفاعت است، رسیده است. زیرا هر انسان آبرومندی که تمام آبروی خویش را برای خداوند قرار داده است، محبوب خدا می شود و حق شفاعت برای محبوب

خدا حداقل چیزی است که خداوند به بنده ی صالحش عنایت می کند.

شناخت حق امامت یعنی فهم این مسئله که برای نزدیک شدن به خداوند باید همان طور که امامان گفتند، گفت و همانطور که آنان عمل کردند، عمل نمود. شناخت حق امام (علیه السلام) یعنی آنان را دوست و همنشین خود گرفتن و فرقی بین مرده و زنده ی آنان قایل نشدن. دانستن این مسئله که ائمه (علیهم السلام) نه تنها کلام ما را می شنوند بلکه به اذن خداوند از نیات ما هم خبر دارند و مشکلات ما را می دانند و همان طور که خودشان فرموده اند: «حاجت نیازمند را قبل از این که بخواهد، برآورده بنمایید». حاجت عاشقان و زایران خویش را قبل از این که کلامشان با اشک معرفت همراه شود، برآورده می کنند. لذا با چنین معرفتی است که خداوند دعای زایر را مستجاب و گناهانش را می بخشد و ثواب فراوان که همان ثواب شهدای در راه خداوند است به آنان می دهد.

در برخی از روایات در فضیلت زیارت معصومین (علیهم السلام) به خصوص امام حسین (علیه السلام) آمده است، که زایر حرم شریف ابا عبدالله (علیه السلام) نه تنها مورد شفاعت امام و معصومان (علیهم السلام) قرار می گیرد، بلکه از این امتیاز برخوردار می شود که می تواند دیگران را شفاعت نماید، چنان که در روایت عبد الله بن فضل هاشمی از امام صادق (علیه السلام) به آن تصریح شد:

فقال (الامام الصادق (علیه السلام)) له: یا طوسی من زار قبر أبی عبد الله الحسین بن علی (علیه السلام) وهو یعلم أنه إمام من قبل الله عز وجل

مفترض الطاعه علی العباد، غفر الله له ما تقدم من ذنبه وما تأخر، وقبل شفاعته فی خمسین مذنبا.(۱)

«امام صادق (علیه السلام) فرمودند: ای مرد طوسی، هرکس قبر امام حسین (علیه السلام) را زیارت کند در حالی که می داند او از طرف خدای عزوجل امام برحق است و اطاعت او واجب است، خداوند تمام گناهان گذشته و آینده ی او را خواهد بخشید و شفاعت او (زایر) نسبت به پنجاه گناهکار قبول می شود.» و چنین امتیازی نشان دهنده ی مقام بالای زایر امام (علیه السلام) نزد خداست.

۱- قال: کنت عند أبی عبد الله الصادق جعفر بن محمد (علیه السلام)، فدخل رجل من أهل طوس، فقال: یا بن رسول الله ما لمن زار قبر أبی عبد الله الحسین بن علی (علیه السلام)؟ . فقال له: یا طوسی من زار قبر أبی عبد الله الحسین بن علی (علیه السلام) وهو یعلم أنه إمام من قبل الله عز وجل مفترض الطاعه علی العباد، غفر الله له ما تقدم من ذنبه وما تأخر، وقبل شفاعته فی خمسین مذنبا، ولم یسئل الله عز وجل حاجه عند قبره إلا قضاها له، قال: فدخل موسی بن جعفر (علیه السلام) وهو صبی، فأجلسه علی فخذه وأقبل یقبل ما بین عینیه. ثم التفت إلی وقال: یا طوسی إنه الإمام والخلیفه والحجه بعدی، سیخرج من صلبه رجل یکون رضا لله عز وجل فی سمائه ولعباده فی أرضه، یقتل فی أرضکم بالسم ظلما وعدوانا، ویدفن بها غریبا، ألا فمن زاره فی غربته وهو یعلم أنه إمام بعد أبیه مفترض الطاعه من الله عز وجل کان کمن زار رسول الله ۲. التهذیب، ج ۶، ص ۱۰۸؛ امالی الصدوق، المجلس السادس و الثمانون ح ۱۱.

۱-۱۵. زیارت امام رضا (علیه السلام) و همراه بودن با امام (علیه السلام) در قیامت

یکی دیگر از برکات زیارت امام (علیه السـلام) همراهی امام (علیه السـلام) با زایر خویش در قیامت است، و علت این همراهی این است که زایر عـاشق امـام (علیه السـلام) که عمری را بـا عشق اهـل بیت (علیهم السـلام) و یاد آنان سپری نموده است و در واقع همنشـین خـویش را اهـل بیـت (علیهـم السـلام) قرار داده اسـت از این رو در ادامه ی این همنشـینی و همراهی امـام (علیه السـلام) در قیامت نزد او می رود و زایر خود را مورد لطف قرار می دهد. و از آن جا که همراه امام (علیه السلام) باید در شان و منزلت امام باشد ائمه (علیهم السـلام) با لطف خود او را به چنین مقامی رسانده و شـخص از این طریق یار و همراه امام (علیه السلام) می گردد. چنان که روایات مختلفی بر این امر دلالت می نمود مانند:

۱. مرحوم شـیخ صدوق به اسـناد خودش (یعنی به واسـطه ی راویانی که او را به اباصلت می رساند) از ابا صلت هروی نقل می کند، «ابا صـلت می گوید: از امام رضا (علیه السـلام) شنیدم که می فرمودند: آگاه باشید و بدانید هرکس مرا در غربت زیارت کنـد، خداونـد عز و جل برای او ثواب هزار شـهید و هزار صدیق و درست کار، و ثواب هزار حاجی و عمره گزار، و صد هزار مجاهد را می نویسد، و در قیامت با ما محشور می شود، و در درجات عالی بهشت همراه ما خواهد بود.»(۱)

۱- عن ابن متوکل عن علی، عن أبیه، عن الهروی قال: سـمعت الرضا (علیه السـلام) یقول: والله ما منا إلا مقتول شـهید، فقیل له: فمن یقتلک یا ابن رسول الله؟ قال: شر خلق الله فی زمانی یقتلنی بالسم، ثم یدفننی فی دار مضیعه وبلاد غربه، ألا فمن زارنی فی غربتی کتب الله عز وجـل له أجر مـائه ألف شـهید ومـائه ألف صـدیق، ومائه ألف حاج ومعتمر، ومائه ألف مجاهـد، وحشـر فی زمرتنا، وجعل فی الدرجات العلی من الجنه رفیقنا. کتاب عیون الاخبار الرضا، ج ۲، ص۲۵۶ وامالی الصدوق، ص ۶۳.

۲. المکتب والوراق معا، عن علی، عن أبیه، عن الهروی، عن الرضا (علیه السلام) فی خبر دعبل قال (علیه السلام): لا تنقضی الأیام واللیالی حتی تصیر طوس مختلف شیعتی و زواری ألا ـ فمن زارنی فی غربتی بطوس، کان معی فی درجتی یوم القیامه مغفورا له.(۱)

«اباصلت هروی در روایت دعبل از امام رضا (علیه السلام) نقل می کند که امام (علیه السلام) فرمودند: روزها و شب ها به پایان نمی رسد، تا این که شهر طوس محل رفت و آمد شیعیان و زایران من می شود، آگاه باشید که هر کس در غربتم مرا زیارت نماید، در روز قیامت هم شان و رتبه ی من، در حالی که گناهانش مورد بخشش قرار گرفته است، خواهد بود.»

۱- عیون أخبار الرضا (علیه السلام)، ج ۲، ص۲۶۴.

۱-۱۶. ثواب دو رکعت نماز در کنار امام رضا (علیه السلام)

یکی از آداب زیارت امام (علیه السلام) به جا آوردن دو رکعت نماز زیارت است و ثواب چنین نمازی پاک شدن و بخشیده شدن گناهان است، همان گونه که در روایت ابا صلت هروی از امام رضا (علیه السلام) بر این امر دلالت می کند.

«اباصلت هروی نقل می کند که از امام رضا (علیه السلام) شنیدم که می فرمودند: به درستی که به زودی مظلومانه و از سر کِین و دشمنی مسموم شده و کشته می شوم و در کنار هارون دفن خواهم شد، و خداوند عزوجل تربت مرا محل رفت و آمد شیعیان و اهل بیتم (علیهم السلام) قرار می دهد. پس هرکس مرا در غربت زیارت کند، بر من واجب است که روز قیامت به دیدنش بروم. و قسم به خدایی که حضرت محمد (صلی الله علیه و آله و سلم) را به واسطه ی انتخابش برای رسالت، عزیز و با کرامت گردانید و او را از بین تمامی مخلوقاتش بر گزید، هیچ یک از شما درکنار قبر من دو رکعت نماز به جا نمی آورد، الا این که هنگام ملاقات با خداوند، مستحق مغفرت و بخشش خداوند خواهد بود.(۱)

۱- الصدوق، عن ماجیلویه، عن علی، عن أبیه، عن الهروی قال : سمعت الرضا (علیه السلام) یقول: انی سأقتل بالسم مسموما ومظلوما واقبر إلی جانب هارون ویجعل الله عز وجل تربتی مختلف شیعتی وأهل بیتی فمن زارنی فی غربتی وجبت له زیارتی یوم القیامه والذی أکرم محمدا (صلی الله علیه و آله و سلم) بالنبوه واصطفاه علی جمیع الخلیقه لا یصلی أحد منکم عند قبری رکعتین إلا استحق المغفره من الله عز وجل یوم یلقاه والذی أکرمنا بعد محمد (صلی الله علیه و آله و سلم) بالإمامه وخصنا بالوصیه ان زوار قبری لأکرم الوفود علی الله یوم القیامه وما من مؤمن یزورنی فتصیب وجهه قطره من السماء إلا حرم الله عز وجل جسده علی النار.

۲. فضیلت بیشتر زیارت امام رضا (علیه السلام) از زیارت امام حسین (علیه السلام)

یکی از مسایلی که در بخش ذکر فضایل زیارت امام رضا (علیه السلام) مطرح می شود، این است که در برخی از روایات آمده است که فضیلت زیارت امام رضا (علیه السلام) از زیارت امام حسین (علیه السلام) بیشتر است، و این امر ممکن است با توجه به مقام بالای اباعبدالله الحسین (علیه السلام) سوال برانگیز باشد، هرچند این بحث، بحث مهمی نمی باشد، زیرا همه ی ائمه (علیهم السلام) در حکم نور واحدند و هر یک از آن بزرگواران آن چه را که بر عهده داشتند به خوبی به انجام رساندند و هیچ سخن و عملی را بدون رضایت خداوند متعال انجام نداده اند، اما جهت بررسی و طرح برخی از پاسخ ها در این بخش به آن پرداخته می شود، والله هو العالم.

در روایت علی بن مهزیار آمده است: محمد بن یعقوب، عن علی بن إبراهیم، عن أبیه، عن علی بن مهزیار، قال: قلت لأبی جعفر (علیه السلام): جعلت فداک. زیاره الرضا (علیه السلام) أفضل، أم زیاره أبی عبد الله الحسین (علیه السلام)، فقال: زیاره أبی أفضل، وذلک إن أبا عبد الله (علیه السلام) یزوره کل الناس، وأبی لا یزوره إلا الخواص من الشیعه.(۱)

«علی بن مهزیار می گوید: خدمت امام جواد (علیه السلام) عرض کردم جانم فدایت، زیارت امام رضا (علیه السلام) با فضیلت تر است یا زیارت امام حسین (علیه السلام)؟ امام فرمودند: زیارت پدرم (امام رضا (علیه السلام)) با فضیلت تر است، زیرا امام حسین (علیه السلام) را همه ی مردم زیارت می کنند، اما پدر مرا جز افراد خاصی از شیعیان زیارت نمی کنند.»

۱- الکافی، ج۴ ،ص ۵۸۴؛ تهذیب، ج۶، ص ۸۴ .

بی تردید زیارت همه ی ائمه ی معصومین (علیهم السلام) دارای فضیلت است واثبات فضیلت برای هر یک از ائمه (علیهم السلام) به معنای نبود آن فضیلت برای امام دیگر نیست. اما چرا در این روایت، زیارت امام رضا (علیه السلام) بر زیارت امام حسین (علیه السلام) ترجیح داده شده است؟ و مراد از خواص که در روایت آمده است چیست؟ و آیا فضیلت بیشتر زیارت امام رضا (علیه السلام) نسبت به دیگران همیشگی است و یا موقت است؟ این پرسش ها، پرسش هایی است که با توجه به این روایت مطرح شده به پاسخ نیاز دارد. در مقام پاسخ به علت فضیلت بیشتر زیارت امام رضا (علیه السلام) نسبت به زیارت امام حسین (علیه السلام) یکی از امور ذیل محتمل است:

۱. ممکن است گفته شود که فضیلت بیشتر زیارت امام رضا (علیه السلام) موقتی بوده و اختصاص به زمانی داردکه تعداد زایران امام رضا (علیه السلام) به علت دوری راه و غربتی که خود ائمه (علیهم السلام) در روایات متعدد به آن اشاره داشتند، کم بوده است، زیرا عاشقان اهل بیت (علیهم السلام) بیشتر در مدینه مستقر بودند و فاصله ی مدینه نسبت به عراق هرچند زیاد است اما نسبت به ایران و به خصوص مشهد الرضا (علیه السلام) بسیار زیادتر می باشد و همین امر باعث می شود که تعداد کمتری توفیق زیارت امام رضا (علیه السلام) را پیدا کنند، و امام (علیه السلام) از غربت خاصی برخوردارگردند، به ویژه طرح ولایت عهدی امام (علیه السلام) ممکن است، شبهاتی را برای برخی از شیعیان به وجود آورده باشد، و زایران کمتر شود، از این رو از آن جا که توجه به ائمه اطهار (علیهم السلام) و تعالیم روشن آنان، به معنای گم نکردن راه و تشخیص عقاید صحیح و صواب از عقاید باطل و ناصواب می باشد، به خصوص، ظهور

عقاید و مذاهب مختلفی که به اسم شیعه در آن زمان در حال رشد بودند، اهمیت توجه به امام هشتم (علیه السلام) را به عنوان نمادی خاص برای شیعه ی دوازده امامی در مقابل سایر فِرَق شیعه دو چندان می نمود، و همین امر باعث تأکید بیشتر ائمه اطهار (علیهم السلام) بر زیارت امام رضا (علیه السلام) شده است و روایاتی با این مضامین را از باب ترغیب و تشویق شیعیان برای زیارت امام رضا (علیه السلام)، بیان فرموده اند. و این تأکید هیچ منافاتی با فضیلت بیشتر و یا تساوی فضیلت زیارت امام حسین (علیه السلام) نسبت به سایر ائمه (علیهم السلام) نداشته و ندارد، همان گونه که در روایت صحیحه ی عبدالعظیم حسنی، به این امر تصریح شده است.

ماجیلویه، عن علی، عن ابیه، عن عبد العظیم قال: قلت لأبی جعفر (علیه السلام) قد تحیرت بین زیاره قبر أبی عبد الله (علیه السلام) وبین قبر أبیک (علیه السلام) بطوس فما تری؟ فقال لی: مکانک، ثم دخل وخرج ودموعه تسیل علی خدیه فقال: زوار قبر أبی عبد الله (علیه السلام) کثیرون وزوار قبر أبی (علیه السلام) بطوس قلیل.(۱)

«عبدالعظیم حسنی می گوید: خدمت ابا جعفر امام جواد (علیه السلام) عرض کردم، گاهی اوقات متحیرم در این که به کربلا بروم و قبر اباعبدالله الحسین (علیه السلام) را زیارت کنم و یا به شهر طوس و مشهد الرضا (علیه السلام) بروم و قبر پدرتان را درآنجا زیارت کنم نظر مبارک شما چیست؟ امام جواد (علیه السلام) فرمودند: در جای خود بمان، سپس داخل (اتاق) شدند و در حالی که قطرات اشک بر

۱- عیون أخبار الرضا (علیه السلام)، ج ۲، ص۲۵۶.

چهره ی امام (علیه السلام) جاری بود برگشتند، سپس فرمودند: زایران قبر اباعبدالله الحسین (علیه السلام) فراوانند، در حالی که زایران قبر پدرم در شهر طوس کم است.»

همـان طور که در این روایت مشاهـده می شود، امـام جواد (علیه السـلام)، لزوم زیـارت امام رضا (علیه السـلام) را، زایران کم ایشان در مقابل زایران فراوان امام حسـین (علیه السلام) می دانند و این امر نشان می دهد که مقصود از بیان فضیلت بیشتر برای زیارت امام رضا (علیه السلام) ترغیب و تشویق شیعیان به منظور رونق بخشیدن به زیارت امام رضا (علیه السلام) بوده است.

البته به همین نکته در روایت دیگری هم تصریح شده است:

قـال الصـادق (علیه السـلام): یقتل لهـذا وأومأ بیـده إلی مولانا موسـی (علیه السـلام) ولـد بطوس لا یزوره من شـیعتنا إلا الأنـدر فالأندر.(۱)

«امام صادق (علیه السلام) در حالی که با دستان خویش به موسی بن جعفر (علیه السلام) اشاره می نمودند، فرمودند: فرزندی از وی در شهر طوس کشته می شود که از شیعیان ما جز تعداد بسیار کمی او را زیارت نمی کند.»

۲. علت دیگری که ممکن است برای فضـیلت بیشتر زیـارت امـام رضـا (علیه السـلام) بیان داشت، این است که امام رضا (علیه السـلام) را تنها شـیعیان دوازده امامی (اثنا عشـری) زیارت می کنند، در حالی که امام حسـین (علیه السـلام) را در اکثر اوقات، تمام فرقه های شیعه اعم از دوازده امامی و غیر دوازده امامی زیارت می کنند، در حالی

۱- عیون أخبار الرضا (علیه السلام)، ج ۲، ص۲۵۹.

که از نظر شیعه ی دوازده امامی آن ها فاسد المذهب بوده و اعتقاداتشان مورد قبول نیست، بر فرقه هایی مانند زیدیه، اسماعیلیّه(۱)، قرامطه(۲) و غیر آن شیعه اطلاق می گردد، درحالی که شیعه ی دوازده امامی نیستند. از این جهت کسانی که امامت ائمه (علیهم السلام) را تا امامت امام هشتم (علیه السلام) را می پذیرند، نسبت به امامان بعدی مشکل ندارند، و امامت آنان را نیز می پذیرند، در حالی که سایر فرق این گونه نیستند، از این رو چنان که در روایت علی بن مهزیار نیز گفته شد، امام حسین (علیه السلام) را تمام مردم زیارت می کنند، در حالی که امام رضا (علیه السلام) را گروه خاصّی از شیعیان زیارت می کنند.(۳)

۳. در روایتی عبدالرحمن بن مسلم از همین مسئله؛ که زیارت کدام یک از ائمه با فضیلت تر است از امام کاظم (علیه السلام) سوال می کند، و حتی اسامی تک تک ائمه ی اطهار (علیهم السلام) را ذکر می کند و امام (علیه السلام) به صورت روشن به فرق نداشتن زیارت ائمه ی اطهار (علیهم السلام) تصریح می فرمایند.

---

۱ - ۲- اسماعیلیه نام عمومی فرقه هایی است که بعد از حضرت صادق (علیه السلام) به امامت فرزند مهمش اسماعیل یا نواده اش محمدبن اسماعیل اعتقاد دارند و گاه در شهرهای مختلف به نام های گوناگون، مانند باطنیّه، تعلیمیّه، سبعیه، حشیشه، ملاحده و قرامطه خوانده شده اند. ر.ک: فرهنگ فرق اسلامی. محمد جواد مشکور. ص ۴۷.

۲ - ۳- از انشعابات فرقه «اسماعیلیه» منسوب به مردی به نام حمدان بن قرمطه بودند. جهت اطلاعات بیشتر، ر.ک. فرهنگ فرق اسلامی، محمد جواد مشکور. ص ۳۵۸.

۳- محمد بن یعقوب، عن علی بن إبراهیم، عن أبیه، عن علی بن مهزیار، قال: قلت لأبی جعفر (علیه السلام): جعلت فداک. زیاره الرضا (علیه السلام) أفضل، أم زیاره أبی عبد الله الحسین (علیه السلام)، فقال: زیاره أبی أفضل، وذلک إن أبا عبد الله (علیه السلام) یزوره کل الناس، وأبی لا یزوره إلا الخواص من الشیعه. الکافی، ج۴ ،ص ۵۸۴؛ تهذیب، ج۶ ص ۸۴ .

كامل الزياره: أحمد بن جعفر البلدی، عن محمد بن يزيد البكری، عن منصور ابن نصر المداينی، عن عبد الرحمن بن مسلم قال: دخلت على الكاظم (عليه السلام) فقلت له: أيما أفضل الزياره لأمير المؤمنين صلوات الله عليه أو لأبی عبد الله (عليه السلام) أو لفلان أو فلان وسميت الأئمه واحدا واحدا؟ فقال لی: يا عبد الرحمن بن مسلم من زار أولنا فقد زار آخرنا، ومن زار آخرنا فقد زار أولنا ومن تولى أولنا فقد تولى آخرنا ومن تولى آخرنا فقد تولى أولنا، ومن قضى حاجه لاحد من أوليائنا فكأنما قضاها لجميعنا، يا عبد الرحمن أحببنا وأحبب فينا وأحبب لنا وتولنا وتول من يتولانا وأبغض من يبغضنا ألا وإن الراد علينا كالراد على رسول الله (عليه السلام) جدنا ومن رد على رسول الله (صلى الله عليه و آله و سلم) فقد رد على الله، ألا يا عبد الرحمن من أبغضنا فقد أبغض محمدا ومن أبغض محمدا فقد أبغض الله جل وعلا، ومن أبغض الله جل وعلا كان حقا على الله أن يصليه النار وماله من نصير.(۱)

«عبد الرحمن بن مسلم می گويد: خدمت امام كاظم (عليه السلام) رسيدم و عرض كردم: زيارت كدام يک از ائمه معصومين (عليهم السلام) با فضيلت تر است؟ زيارت اميرالمؤمنين (عليه السلام) يا امام حسين (عليهم السلام) يا ائمه ی ديگر (وی می گويد اسامی يكايک ائمه اطهار (عليهم السلام) را نام بردم)؟ امام (عليه السلام) در پاسخ فرمودند: ای عبدالرحمن! بدان هركس اول ما (امام اول (عليه السلام)) را زيارت كند به درستی كه انگار آخرين امام ما را زيارت كرده (يعنی بين زيارت امام اول (عليه السلام) و زيارت آخرين امام (عليه السلام) فرقی نيست) و هركس آخرين امام ما را زيارت

۱- كامل الزيارات، ص ۳۳۵.

کنـد انگار اولین امام ما را زیارت کرده و هرکس ولایت اولین ما را بپذیرد، انگار ولایت آخرین ما را پذیرفته است، و هرکس ولایت آخرین ما را بپـذیرد، انگار ولایت اولین ما را پـذیرفته است. و هر کس حاجت و نیاز یکی از دوسـتداران ما را برآورده کند انگار نیاز و حاجت تمام ما را برآورده است. ای عبدالرحمن ما را دوست داشته باش و در راه ما دوست داشته باش و برای مـا (به خـاطر مـا) دوست داشـته بـاش، و ما و هرکس که ما را دوست دارد دوست داشـته باش، و هرکس ما را دشـمن و مورد غضب قرار می دهد او را مورد غضب و دشـمنی قرار بده. آگاه باش رد کننده ی ما (کسـی که ولایت ما را رد می کند و نمی پذیرد) همانند رد کننده ی جد ما پیامبر خدا (صـلی الله علیه و آله و سـلم) است و هرکس پیامبر اسـلام (صـلی الله علیه و آله و سلم) را رد کنـد، خدا را رد کرده است. ای عبدالرحمن آگاه باش هرکس با ما دشـمنی کند و مورد غضب قرار دهد حضـرت محمد (صـلی الله علیه و آله و سـلم) را مورد دشـمنی قرار داده است و هر کس حضـرت محمد (صلی الله علیه و آله و سلم) را مورد دشمنی قرار دهد خداوند جلّ و اعلی را مورد دشمنی قرار داده است و هر کس با خداوند جلّ و اعلی دشمنی کند فرض است بر خداوند (یعنی خداوند حتماً این کار را خواهد کرد) که آتش را به او برساند و درون آتش بیاندازد. در حالی که هیچ کمک کننده ای برای او نیست.»

با توجه به فرض های ذکر شده و همچنین صـراحت روایات عبد الرحمن بن مسـلم بر فرق نداشتن زیارت ائمه ی اطهار (علیهم السـلام)، مراد از افضل بودن زیارت امام رضا (علیه السلام) روشن می گردد. و آن چه از مجموعه ی روایات به دست می آید این است که همه ی معصومان (علیهم السلام)، در صدد یک امر بوده اند و آن عبارت است از

نهـادینه کردن امر توجه و توسل و زیارت معصومان (علیهم السـلام)، تا مردم به واسـطه ی چنین ارتباطی از دریای بیکران علم واخلاق اهل بیت (علیهم السـلام) بهره منـد گشـته و با افکار آنان از نزدیک آشـنا شوند تا از طریق صواب دور نمانند، و دچار بی راهه ها و راهزنان ودزدان اعتقادی و ایمانی نشوند.

منابع و مصادر

۱. قرآن مجید

۲. شرح نهج البلاغه ابن ابی الحدید، متوفی ۶۵۶، با تحقیق محمد ابوالفضل ابراهیم، دارالکتب العربیه، ۱۳۷۸.

۳. احتجاج، ابی منصور احمدبن علی بن أبیطالب الطبرسی، چاپ نجف، سال ۱۳۸۶.

۴.امالی شیخ مفید، محمد بن النعمان العکبری البغدادی، چاپ نجف، ۱۳۸۱.

۵. امالی، شیخ ابی جعفرمحمد بن علی بن الحسین الصدوق، قم، ۱۳۳۷.

۶. تقریب التهذیب، ابن حجر عسقلانی، بیروت، دار الکتب العلمیه، ۱۴۱۵.

۷. التهذیب، شیخ ابی جعفر طوسی، انتشارات دارالکتب اسلامیه، سال ۱۳۷۷.

۸. الخصال، شیخ صدوق، چاپ مکتبه الصدوق سال ۱۳۸۹.

۹. راویان امام رضا در مسند الرضا، عزیزالله عطاردی، مشهد، کنگره ی جهانی حضرت رضا (علیه السلام)، ۱۳۶۷.

۱۰. علل الشرایع، شیخ ابی جعفرمحمد بن علی بن الحسین الصدوق، منشورات المکتبه الحیدریه و مطعبتها، النجف الاشرف، ۱۳۵۸.

۱۱. عیون الاخبار الرضا (علیه السلام)، شیخ صدوق، چاپ قم سال ۱۳۷۷،

۱۲. فرقه وهابی و پاسخ به شبهات آنها، سیدمحمد حسین

قزوینی، با مقدمه و ترجمه ی علی دوانی، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، چاپ دوم، ۱۳۶۶.

۱۳.فرهنگ فرق اسلامی. محمد جواد مشکور، ص ۴۷، مشهد، آستان قدس رضوی، چاپ سوم ۱۳۷۵.

۱۴. الکافی، محمدبن یعقوب کلینی، دارالکتب الاسلامیه، سال ۱۳۸۱.

۱۵. کامل الزیارات، جعفر بن محمد بن قولویه، متوفی ۳۶۷، موسسه ی نشر اسلامی، ۱۴۱۷.

۱۶. کشف الارتیاب فی اتباع محمد بن عبدالوهاب، السید محسن الامین، قم، مکتبه الحرمین، الطبع الثانی، ۱۳۸۳.

۱۷. من لایحضره الفقیه، شیخ صدوق، دارالکتب الاسلامیه، سال ۱۳۷۷.

۱۸. المزار، ابو عبدالله محمد بن جعفر بن علی المشهدی الحائری متوفی ۶۱۰، خطی.

۱۹. المزار، محمد بن النعمان العکبری البغدادی الشیخ المفید، دار المفید للطباعه و النشر و التوزیع، ۱۴۱۴.

۲۰. مسند الامام الرضا (علیه السلام)، عزیزالله عطاردی، مشهد، نشر آستان قدس رضوی، ۱۴۰۶.

۲۱. وسائل الشیعه، الحر العاملی، موسسه آل البیت لاحیاء التراث، چاپ دوم، ۱۴۱۴.

مجموعه کتاب های ره توشه:

آستان دوست

آئین محبت

باران فضیلت

برهان قاطع

پیروز حقیقی

جلوه وصال

حکایت آفتاب

خورشید شب

در دامان مهر

شرح بی نهایت

صحیفه صحت

نشانی بهشت

درباره مرکز

بسمه تعالی

هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ

آیا کسانی که می‌دانند و کسانی که نمی‌دانند یکسانند ؟

سوره زمر/ ۹

مقدمه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان، از سال ۱۳۸۵ هـ.ش تحت اشراف حضرت آیت الله حاج سید حسن فقیه امامی (قدس سره الشریف)، با فعالیت خالصانه و شبانه روزی گروهی از نخبگان و فرهیختگان حوزه و دانشگاه، فعالیت خود را در زمینه های مذهبی، فرهنگی و علمی آغاز نموده است.

مرامنامه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان در راستای تسهیل و تسریع دسترسی محققین به آثار و ابزار تحقیقاتی در حوزه علوم اسلامی، و با توجه به تعدد و پراکندگی مراکز فعال در این عرصه و منابع متعدد و صعب الوصول، و با نگاهی صرفا علمی و به دور از تعصبات و جریانات اجتماعی، سیاسی، قومی و فردی، بر مبنای اجرای طرحی در قالب « مدیریت آثار تولید شده و انتشار یافته از سوی تمامی مراکز شیعه» تلاش می نماید تا مجموعه ای غنی و سرشار از کتب و مقالات پژوهشی برای متخصصین، و مطالب و مباحثی راهگشا برای فرهیختگان و عموم طبقات مردمی به زبان های مختلف و با فرمت های گوناگون تولید و در فضای مجازی به صورت رایگان در اختیار علاقمندان قرار دهد.

اهداف:

۱.بسط فرهنگ و معارف ناب ثقلین (کتاب الله و اهل البیت علیهم السلام)

۲.تقویت انگیزه عامه مردم بخصوص جوانان نسبت به بررسی دقیق تر مسائل دینی

۳.جایگزین کردن محتوای سودمند به جای مطالب بی محتوا در تلفن های همراه ، تبلت ها، رایانه ها و ...

۴.سرویس دهی به محققین طلاب و دانشجو

۵.گسترش فرهنگ عمومی مطالعه

۶.زمینه سازی جهت تشویق انتشارات و مؤلفین برای دیجیتالی نمودن آثار خود.

سیاست ها:

۱.عمل بر مبنای مجوز های قانونی

۲.ارتباط با مراکز هم سو

۳.پرهیز از موازی کاری

۴.صرفا ارائه محتوای علمی

۵.ذکر منابع نشر

بدیهی است مسئولیت تمامی آثار به عهده ی نویسنده ی آن می باشد .

فعالیت های موسسه :

۱.چاپ و نشر کتاب، جزوه و ماهنامه

۲.برگزاری مسابقات کتابخوانی

۳.تولید نمایشگاه های مجازی: سه بعدی، پانوراما در اماکن مذهبی، گردشگری و...

۴.تولید انیمیشن، بازی های رایانه ای و ...

۵.ایجاد سایت اینترنتی قائمیه به آدرس: www.ghaemiyeh.com

۶.تولید محصولات نمایشی، سخنرانی و...

۷.راه اندازی و پشتیبانی علمی سامانه پاسخ گویی به سوالات شرعی، اخلاقی و اعتقادی

۸.طراحی سیستم های حسابداری، رسانه ساز، موبایل ساز، سامانه خودکار و دستی بلوتوث، وب کیوسک، SMS و...

۹.برگزاری دوره های آموزشی ویژه عموم (مجازی)

۱۰.برگزاری دوره های تربیت مربی (مجازی)

۱۱. تولید هزاران نرم افزار تحقیقاتی قابل اجرا در انواع رایانه، تبلت، تلفن همراه و... در ۸ فرمت جهانی:

۱.JAVA

۲.ANDROID

۳.EPUB

۴.CHM

۵.PDF

۶.HTML

۷.CHM

۸.GHB

و ۴ عدد مارکت با نام بازار کتاب قائمیه نسخه :

۱.ANDROID

۲.IOS

۳.WINDOWS PHONE

۴.WINDOWS

به سه زبان فارسی ، عربی و انگلیسی و قرار دادن بر روی وب سایت موسسه به صورت رایگان .

درپایان :

از مراکز و نهادهایی همچون دفاتر مراجع معظم تقلید و همچنین سازمان ها، نهادها، انتشارات، موسسات، مؤلفین و همه

بزرگوارانی که مـا را در دستیـابی به این هـدف یـاری نموده و یا دیتا های خود را در اختیار ما قرار دادنـد تقـدیر و تشـکر می نماییم.

آدرس دفتر مرکزی:

اصـفهان -خیابان عبـدالرزاق - بازارچه حاج محمد جعفر آباده ای - کوچه شـهید محمد حسن توکلی -پلاک ۱۲۹/۳۴- طبقه اول

وب سایت: www.ghbook.ir

ایمیل: Info@ghbook.ir

تلفن دفتر مرکزی: ۰۳۱۳۴۴۹۰۱۲۵

دفتر تهران: ۸۸۳۱۸۷۲۲ ـ ۰۲۱

بازرگانی و فروش: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

امور کاربران: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

قائمیه
اصفهان
مرکز تحقیقات رایانه‌ای
WWW
برای داشتن کتابخانه های‌تخصصی
دیگر به سایت این مرکز به نشـــانی
www.Ghaemiyeh.com
www.Ghaemiyeh.net
www.Ghaemiyeh.org
www.Ghaemiyeh.ir
مراجعه و برای سفارش با ما تماس بگیرید.
۰۹۱۳ ۲۰۰۰ ۱۰۹